MEANDER

#1

Natuur rond Schelde, Leie en Zwalm

jaargang 20 | jan.-feb.-mrt. 2022

natuurpunt
Vlaamse Ardennen *plus*

5 Norbert Desmet ontvangt Zilveren kerkuil 2021
6 12.000 jaar Bos t'Ename
9 Over bossen, boomakkers en netwerkende zwammen
15 Buizerd op bezoek
16 Cocktailtje
17 Cicaden
20 Zo was het natuurweekend naar de Veluwe
21 Kalender
30 De Toornige Teek
33 Meer wilde planten in je tuin
34 ‘t is maar een waterhoen …
36 Bijzondere vogelwaarnemingen - najaar 2021
38 Wintertelling vogelatlas
38 Het Grote Vogeltelweekend
39 Het Kasteelpark: oud en nieuw bos in Nazareth
40 De Vlaamse Ardennen aan je voeten
44 Mediawatcher
48 Vlaamse Ardennensap
48 Vlaamse Ardennendag maandag 18 april 2022

Natuurinbreuken? Inspectieregio West (provincie West-Vlaanderen en Oost-Vlaanderen)
natuurinspectie.west.anb@vlaanderen.be • Telefonisch bereikbaar tijdens de kantooruren op **050 247 770**
Problemen of klachten tijdens het weekend: bel de politie!

natuurpunt

Vlaamse Ardennen *plus* VZW
Boskant 56, 9700 Oudenaarde
Ond. Nr. 0656674360
RPR Gent, afdeling Oudenaarde
https://www.natuurpuntvlaamseardennenplus.be/

LIDMAATSCHAP
Je wordt lid door 30 euro te storten op rek. BE17 2300 0442 3321 van Natuurpunt, Coxiestraat 11, 2800 Mechelen

natuurpunt
Vlaamse Ardennen *plus*

Natuurpunt Vlaamse Ardennen *plus* omvat volgende steden/gemeenten: Brakel (zonder Everbeek en Parike), Deinze, Horebeke, Kluisbergen, Kruisem, Maarkedal, Nazareth, Oudenaarde, Ronse, Sint-Lievens-Houtem, Wortegem-Petegem, Zingem, Zottegem, Zulte en Zwalm.

CONTACTPERSONEN
Dirk Criel 055 45 66 10

WEBSITES
https://www.natuurpuntvlaamseardennenplus.be/
www.facebook.com/np.vaplus
issuu.com/vlaamseardennenplus

AFDELINGEN
- **Kruisem**
  Eddy Van Den Abeele 0474 62 20 52
  ed.vandenabeele@skynet.be
- **Tussen Leie en Schelde**
  Koen Houthoofd 0470 55 02 36
  koen.houthoofd@natuurpunt.be
- **Oudenaarde plus**
  Paul Cardon 0474 39 02 77
  cardon.paul@gmail.com
- **Ronse**
  Philippe Moreaux 0476 49 24 61
  moreauxphilippe1951@gmail.com
- **Sint-Lievens-Houtem**
  Erwin Declercq 09 282 06 70
  erwin.declercq@hubkaho.be
- **Vlaamse Ardennen**
  Johan Cosijn 055 30 98 10
  johan.cosijn@telenet.be
- **Zwalmvallei**
  Jan François 09 361 03 00
  jan.francois@telenet.be

KERNEN
- **Rondom Burreken**
  Marie-Anne De Geest 0474 56 05 04
  marie-anne.de.geest@hotmail.be
- **Werkgroep Bos t’Ename**
  Guido Tack 0474 90 02 30
  guido.tack1@telenet.be

WERKGROEPEN
- **Paddenstoelen**
  Eddy Saveyn 09 380 03 00
  eddy.saveyn@gmail.com
- **Planten**
  Henk Coudenys
  coudenys.henk@belgacom.net
- **Vogels**
  Dimitri Van de Populiere 0473 52 13 44
  dimitrivandepopuliere@hotmail.com
- **Zoogdieren**
  Dirk Criel 0475 45 05 34
  dirkcriel@skynet.be

RESERVATEN MET PROJECTNUMMER
Giften voor reservaten zijn fiscaal aftrekbaar vanaf €40 en stort je op rek. nr. BE56 2930 2120 7588 van NP met vermelding van het projectnummer:
- **Algemeen reservatenfonds Vlaamse Ardennen *plus* 6699**
- **Bois Joly 6625**
  Patrick Alexander 0495 45 37 77
  p.alexander@telenet.be
- **Bos t’Ename-Volkegembos 6121**
  Guido Tack 0474 90 02 30
  guido.tack1@telenet.be
- **Bovenlopen Zwalm 6142**
  Heidi Demolder 055 42 16 45
  heidi.dm@telenet.be
- **Burreken 6602**
  Dirk Criel, dirkcriel@skynet.be
- **Faunahuis Burreken F-04031**
  Filip Hebbrecht 0490 57 18 33
  filip.hebbrecht@telenet.be
- **Feelbos-Kalkoven 6185**
  Lucien Vanden Daele 055 38 70 54
- **Grootmeers 6650**
  André Vandecapelle 0498 45 93 42
  andre.vandecapelle@skynet.be
- **Heurnemeersen 6063**
  Gerard Mornie
  gerard.mornie@pandora.be
- **Kordaelbos 6605**
  Lieven Kinds 09 383 71 39
  lieven.kinds@scarlet.be
- **Langemeersen 6076**
  Alexander Van Braeckel
  0473 85 45 62
  alexander.tine@telenet.be
- **Leiemeersen Astene & Bachte 6109**
  Koen Houthoofd 0470 55 02 36
  koen.houthoofd@ugent.be
- **Maarkebeekvallei 6670**
  Johan Cosijn 055 30 98 10
  johan.cosijn@telenet.be
- **Middenloop Zwalm 6160**
  Chris Nuyens
  chris_nuyens@telenet.be
- **Munkbosbeekvallei 6151**
  Laurent Flostroy 0498 67 71 09
  laurent.flostroy@pandora.be
- **Nukerkebos-Bosheide 6641**
  Simon Feys 0486 73 06 19
  simonfeys@yahoo.com
- **Paddenbroek 9401**
  Thijs Lietaer 0473 58 17 14
  thijs.lietaer@telenet.be
- **Parkbos-Uilenbroek 6136**
  Dominiek Decleyre
  dominiek.decleyre@gmail.com
- **Perlinkvallei 6204**
  Vincent Decroock 0498 10 95 39
  vincent.decroock@proximus.be
- **Pyreneeën-Tombele 6667**
  Philippe Moreaux 0476 49 24 61
  moreauxphilippe1951@gmail.com
- **Rooigembeekvallei 6669**
  Lies Van der Mast 0498 07 41 29
  liesje.vdm@hotmail.com
- **Vuilbroek 6126**
  Axel Heyerick 0479 29 94 73
  axel.heyerick@gmail.com
- **Wijmier 6141**
  Johan Cosijn 055 30 98 10
  johan.cosijn@telenet.be
- **Vallei van de Zeverenbeek 6082**
  Rik Desmet 0497 87 56 14
  desmet.rik1@gmail.com

MEANDER

is het driemaandelijks regionaal tijdschrift voor leden uit de regio Vlaamse Ardennen *plus*.

Redactie
redactiemeander@natuurpuntvlaamseardennenplus.be
- Johan Cosijn 055 30 98 10
- Norbert Desmet 0494 65 33 91
- Rik Desmet 0497 87 56 14
- Ellis De Vuyst 0479 433 711

Kalenderverantwoordelijke
Filip Keirse 055 38 78 83
filip.keirse@telenet.be

Cover t' bos Ename - © Wannes Dermout

Lay-out Something Ellis

Oplage 4250 ex.

Druk Drukkerij Graphius, Gent. Papier: Magno Volume 90 gr. Gedrukt met plantaardige inkten en oplosmiddelen.

Natuurpunt-leden die wonen buiten de regio kunnen Meander ontvangen mits een jaarlijkse bijdrage van €10 op rekening BE91 8912 5408 8476 van Eddy Van Den Abeele.

FSC www.fsc.org MIX Papier van verantwoorde herkomst FSC® C014767

Teksten voor Meander van januari, april, juli en oktober moeten de redactie bereiken vóór respectievelijk 10 december, 10 maart, 10 juni en 10 september

Waar is de tijd gebleven ... en waar gaat hij naartoe ?

Wie de voorpagina van Meander eens grondiger bekijkt, zal algauw opmerken dat we een bijzonder jaar ingaan. Meander is dit jaar aan zijn twintigste jaargang toe. Zonder ook maar één nummer over te slaan of een dun blaadje af te leveren. Altijd stipt afgeleverd en tijdig aan huis bezorgd dankzij onze administratoren en verzenders. Een onverdroten inzet waarbij alle eer aan de redactie en vormgeving toekomt, maar evenzeer aan de vele auteurs, fotografen en nieuwsleveranciers en niet te vergeten de trouwe adverteerders die ons elk jaar opnieuw een financieel zetje geven. Het kind is een jongere geworden en stapt nu de volwassenheid binnen.

Twintig jaar Meander betekent ook twintig jaar samenwerking tussen de verschillende Natuurpunt-afdelingen in de Vlaamse Ardennen. Een gezamenlijk tijdschrift uitgeven gaf daartoe de eerste aanzet. Later - in 2005 - kwam er een verbreding waarbij we een overlegstructuur opzetten en gemeenschappelijke activiteiten ontplooiden met als doel onze krachten te bundelen en gezamenlijk de schouders onder het natuurbeleid en de landschapszorg te zetten.

Net als ons tijdschrift is ook onze vereniging sterk gegroeid. Ondertussen telt Natuurpunt al meer dan 123.000 leden en dat aantal groeit gestaag. Onder hen tal van mensen die niet alleen in onze regio wonen en werken maar ook talloze recreanten en toeristen die nu meer dan ooit onze regio hebben ontdekt. De groei van onze vereniging op alle fronten en de toenemende wisselwerking met andere maatschappelijke sectoren bevraagt onze vrijwilligers in toenemende mate en vragen tegelijk om een herschikking van onze werking. Onze aanpak verbreedt zienderogen maar de vrijwilligerswerking staat daarin nog steeds voorop. Terugplooien op onze lokale sterkte volstaat niet langer, al menen sommigen dat wel te kunnen bolwerken. Een en ander vraagt niet alleen om een professionele ondersteuning maar evenzeer om een duurzame werkstructuur. De grenswerking tussen beide stelt ons voor één van de grootste uitdagingen van het komende decennium. Een evaluatie waarvoor in jaargang dertig van Meander alvast een plaats wordt gereserveerd. Kijk alleen maar naar de vele uitdagingen die de aankoop van gronden en de ontwikkeling en het herstel van natuurgebieden tegenwoordig stellen. Geen sinecure als je weet welke wettelijke verplichtingen en beperkingen zich stellen. Daar waar het vroeger volstond om een terrein aan te kopen en het vervolgens te bebossen of een ander beheer mee te geven, kan je tegenwoordig wel eens van een kale kermis thuiskomen; ook al verliep de aankoop vlot en wordt bebossing en natuurherstel met alle mogelijke middelen aangemoedigd. Want tegenwoordig moet je rekening houden met herbevestigde agrarische gebieden, historische graslanden, ecologische structuren, habitatrichtlijngebieden, beschermde landschappen, gebieden voor programmatorische aanpak stikstof en niet te vergeten de nieuwe natuurbeheerplannen met natuurdoelstellingen, ambitieniveaus, ecoprofielen en landschapstypen. Om het bos door de bomen te zien, zijn mensen met inzicht in de materie meer dan ooit noodzakelijk geworden en die moeten in eerste instantie uit onze eigen regio en rangen komen.

Wie al menig planproces heeft meegemaakt weet hoe vaak we kennis en kunde ontbreken. Dat is geen verwijt - verre van. We kunnen en mogen niet van onze vrijwilligers vragen specialist in alles te zijn en tegelijk natuurreservaten te beheren, excursies en educatieve activiteiten op te zetten en nog eens beleidsmatig zaken bij te sturen en inbreuken aan te klagen. Nochtans is dit allemaal noodzakelijk willen we niet — letterlijk en figuurlijk — ingesloten raken in onze reservaten om nevenbij enkele excursies en een doe-activiteitje voor de Dag van ... te organiseren. We moeten ons daarom intern (beter) organiseren en meer mensen bij onze werking betrekken. De zoektocht

gaat dan niet alleen in de richting van mensen die op een werkdag graag een handje toesteken maar evenzeer naar mensen die vanuit hun eigen sterkte en specialisatie hun kennis en kunde met Natuurpunt willen delen. Het is begrijpelijk dat vrijwilligerswerk ontspannend moet blijven en geen doordrukje van het alledaagse leven mag zijn; dat betekent echter nog niet dat jouw beroepsactiviteit of interesseveld geen andere invalshoek kan aandragen die zowel jezelf als de natuur tengoede komt. En mocht je alsnog tijd tekortkomen of mollenpootjes hebben, bedenk dan dat één dag per jaar natuurinzet vanwege jou een wereld van verschil kan maken, zeker als we dat allemaal doen. Elk op onze eigen manier en binnen onze eigen mogelijkheden en interesses. Een voornemen voor het nieuwe jaar, waarmee je niet alleen de natuur maar ook jezelf een groot plezier doet. Alvast bedankt om het te overwegen.

Dirk Criel – voorzitter Natuurpunt Vlaamse Ardennen plus

Faunahuis is goed op dreef maar kan nog wat hulp gebruiken

Het Europees plattelandsproject '*Faunahuis*' dat door *Leader Oost-Vlaanderen* financieel wordt ondersteund, is in volle uitvoering. Het betreft de omvorming en inrichting van een demonstratiewoning en -route over faunavriendelijk bouwen op het platteland (zie Meander 18/2 - 2020). Het project is al in 2020 opgestart maar komt nu pas echt op dreef. Corona gooide immers roet in het eten waardoor slechts met kleine groepen en de noodzakelijke veiligheidsmaatregelen aan het project kon worden gewerkt.

Dat maakt dat extra helpende handen meer dan nodig zijn - ook van leden uit andere afdelingen. De noodzaak geldt in eerste instantie voor de verdere verbouwingen en de aanleg van de demonstratieroute, maar evenzeer voor de ondersteuning van enkele deelprojecten rond educatie, vorming en communicatie over het thema. Daarom zijn naast handige mannen en vrouwen (al dan niet met ervaring of werkzaam in de bouw) ook IT'ers, communicatiedeskundigen, vormgevers en web-ontwikkelaars meer dan welkom. Ook voor de toepassing van diverse audiovisuele middelen en technieken is enige hulp meer dan welgekomen. Kortom iedereen die handig of geïnteresseerd is en bereid om - letterlijk en figuurlijk - haar of zijn steentje bij te dragen.

Het *Faunahuis* ligt in het Burreken (Brakel - Zegelsem). Wil je, op welke manier dan ook, meewerken neem dan contact op met de werkgroep via contact@faunahuis.be met vermelding van jouw contactgegevens of bel rechtstreeks met de projectcoördinator *Dirk Criel* op 055/45 66 10 of 0475/45 05 34.

Meer informatie vind je voorlopig op de tijdelijke websitepagina www.faunahuis.be. Later volgt nog een uitgebreide projectwebsite.

Europees Landbouwfonds voor Plattelandsontwikkeling: Europa investeert in zijn platteland
LEADER
provincie Oost-Vlaanderen

Norbert Desmet ontvangt Zilveren kerkuil 2021

Dat Norbert iets met uilen heeft is een publiek geheim. Jarenlang organiseerde hij met kompaan Willy Aelvoet de uilenwandelingen in het Kluisbos. Menig Natuurpunter werd er op een enthousiaste manier ingewijd in de magische wereld van deze bijzondere vogels.

Het was dan ook geen verrassing dat hij vroeg of laat in de prijzen zou vallen. Op 20 november was het zover. Tijdens de vergadering van de Kerkuilenwerkgroep werd Norbert beloond voor zijn levenslange inzet voor het beschermen van niet alleen de kerkuil, maar van uilen in het algemeen. Hij kreeg de Zilveren kerkuil, een trofee die sinds 2009 jaarlijks door de Vlaamse kerkuilenwerkgroep wordt uitgereikt.

Al van in de prille jaren '70 is Norbert een gedreven vogelaar. In zijn schriftjes van die pioniersjaren lezen we dat hij tussen 1970 en 1980 niet minder dan 80 kerktorens beklom om kerkuilen op te volgen. Kerkuilen vind je niet alleen in kerktorens, maar onder meer ook in boerenschuren. Zo vinden we in de kantlijn nuttige opmerkingen bij een kerkuil in een schuur: 'viezen boer'. Kon van pas komen bij een volgend bezoek, een gewaarschuwd man ...

Het pionierswerk was zeer belangrijk want in de jaren '70 van de vorige eeuw was de kerkuil met uitsterven bedreigd. Een tekort aan broedgelegenheid en versnippering van de habitats waren de oorzaak van de sterke achteruitgang. Tientallen nestkasten werden in elkaar geknutseld en opgehangen in kerktorens en schuren. Het vergde soms veel lef en jeugdige overmoed om de zware bakken op onstabiele ladders ergens hoog in de nok op te hangen. Experimenten werden overigens niet geschuwd. Getuige daarvan de boomnestkast aan de Lamont, die onmiddellijk in de smaak viel van een koppel kerkuilen.

© Lucia Decuyper

Dankzij al deze acties doen de kerkuilen het opnieuw goed in Vlaanderen.

Proficiat Norbert met deze mooie erkenning!

Lucia Decuyper

Bloemen van Modest & Kamiel

biologische, eerlijke en lokale
zomerse bloemen van Mater
juni tem oktober 2021

Kies voor een voltijds of
halftijds BoeketAbonnement,
een StengelAbonnement
of een ProefBoeket

Afhaalpunten in Mater, Deinze,
Kluisbergen, Scheldewindeke en
Oudenaarde

Info en bestellen via
www.modestenkamiel.be

12.000 jaar Bos t'Ename

Tack G., Blondé P., Van den Bremt, Hermy M. & Vanmaele N. (2021) ***12.000 jaar Bos t'Ename. Een hoopvol perspectief voor bos in de Lage Landen*****. Uitgeverij Sterck & De Vreese, Gorredijk, 864 p. (ISBN: 978-90-5615-799-9)**

Zopas verscheen een kolos van een boek in twee delen over 12.000 jaar Bos t'Ename. Goed voor zowat 4,7 kg aan kennis en inzichten uit dit bosgebied en natuurreservaat in de Vlaamse Ardennen. Voor wie bij boeken eerder in aantal bladzijden dan in kilo's denkt, het gaat om meer dan 860 bladzijden gespreid over de twee delen. Het is van de hand van Guido Tack in samenwerking met Pieter Blondé, Paul Van den Bremt, Martin Hermy en Nele Vanmaele. De auteurs vormen een eminent team van experts inzake erfgoed, biodiversiteit, natuur- en bosbeheer en natuurstudie. Het tweedelige boek vormt een synthese en integratie van bijna veertig jaar intensief studiewerk over biodiversiteit, landgebruik, erfgoed en beheer van het gebied in Oudenaarde in Zuid-Oost-Vlaanderen. De reeks van vrijwillige en professionele onderzoekers die gegevens verzamelden, lijkt eindeloos. Een belangrijk aandeel van dit werk is het resultaat van burgerwetenschap. Met al deze kennis moet het Bos t'Ename een van de best onderzochte natuurgebieden van Vlaanderen, of zelfs van de Lage Landen, zijn. Het maakt dit gebied tot een openluchtlaboratorium met internationale allure. Het overzichtelijk documenteren en presenteren van al deze kennis in een mooi verzorgd, stijlvol boek kan geen evidente opdracht zijn geweest. Het doet denken aan een levenswerk. Het is een naslagwerk dat vanzelfsprekend veel gedetailleerde informatie bevat, die onvermijdelijk ook technisch van aard kan zijn, maar de hoofdteksten lezen erg vlot.

Hoogleraar Landschapsgeschiedenis Theo Spek (Rijksuniversiteit Groningen) out zich op de achterkaft van de box waarin de twee boeken zitten als een grote fan van dit werk: "Een prachtig boek waarin het genieten is van de enorme rijkdom van de historische bronnen, vooral uit het abdijarchief. Echt een levenswerk dat ook een nieuwe standaard zal gaan zetten in de historische (bos)ecologie." De geschiedenis van dit gebied is lang en turbulent; de mens drukte hier al heel lang zijn stempel op het landschap. Het uitgebreide historische luik documenteert die geschiedenis in woord en beeld.

Naast het rijkelijk en ook illustratief documenteren van de geschiedenis van Bos t'Ename, werd gekozen om een zogenoemde biodiversiteitsaudit van het gebied uit te voeren. Het is gebaseerd op een methode ontwikkeld aan de Universiteit van East Anglia waarbij men stelt dat de meeste natuurbeheerplannen zich baseren op een veel te smalle taxonomische kennisbasis (Dolman et al., 2012). Het kan leiden tot het leggen van foute prioriteiten bij het beheer. Beheerders houden doorgaans alleen maar rekening met enkele populaire of favoriete soorten of soortengroepen, maar negeren informatie over het gros van aanwezige levensvormen, aldus o.a. Dolman en collega's. Vaak ontbreekt die gedetailleerde en taxonomisch diverse kennis voor de meeste natuurgebieden, of bevindt zich in gespreide slagorde in diverse gegevensbanken of bij diverse experts. Bij iedere soortengroep zitten habitatspecialistische soorten die een grote indicatorwaarde hebben over specifieke omstandigheden waarin habitats zich bevinden. Het zijn vaak min of meer bedreigde soorten. Voor Bos t'Ename werden niet alleen alle historische en hedendaagse gegevensbronnen over soorten geraadpleegd en hun kennis samengebracht. Het team rond dit gebied zocht allerlei experts van verschillende soortengroepen aan om onderzoek te verrichten naar de biodiversiteit in het gebied. Hun biodiversiteitsaudit kreeg eerder al aandacht in Natuurfocus (Blondé et al., 2018).

De bekomen soortenlijsten werden verder gefilterd om informatief te zijn voor het beheer. Zo is een soort die zich plaatselijk voortplant relevanter dan een toevallig aanwezige zwerver. Het ecologische profiel van een soort speelt een voorname rol voor zijn beheer-gerelateerde informatiewaarde. In het gebied werden zo maar even 7791 soorten

gedocumenteerd, waarvan 2802 als habitatspecifieke soorten gelden. Ze werden verder gebruikt voor een selectie op basis van zeldzaamheid en bedreigingsstatus van 326 'topsoorten'. Hierbij werd gestreefd naar een redelijke spreiding van de geselecteerde soorten over de verschillende taxonomische groepen. Uiteraard is er een enorme variatie in de kennis en het referentiekader tussen die soortengroepen. Uit al die verzamelde kennis destilleerde men 221 zogenoemde beheergildes, gevormd door samengestelde soortengroepen gebonden aan 108 habitats, zowel binnen als buiten de bossfeer. Er werden ook habitatoverschrijdende beheergildes geïdentificeerd. Zo bleken bronbossen met kalktuf en kalkrijke hellingmoerassen o.a. enkele kiezelwieren gemeen te hebben. Door het vele en intensieve studiewerk in deze regio is het onvermijdelijk dat sommige soorten vooral of alleen hier lijken voor te komen op Vlaamse schaal (bv. het Langsprietverfdrupje *Vanoyia tenuicornis*, een zeer zeldzame wapenvlieg).

De biodiversiteitsaudit laat toe om na te gaan waar de zwaartepunten liggen voor de verschillende ecotopen in het gebied. 55,5% van de habitatspecifieke soorten en 64,4% van de topsoorten zijn gerelateerd aan het oude boslandschap. Het bevestigt het belang van de oude bosomstandigheden in het gebied, maar evenzeer voor ecotypen buiten het oude bos, zoals bv. soortenrijk grasland. Het boek bespreekt uitgebreid de bevestigde en nieuwe inzichten uit al deze soorten- en habitatkennis in functie van het beheer van het gebied en landschap. Het biedt uniek voer voor een analyse vanuit zowel historisch als huidig perspectief.

De auteurs beschouwen het verhaal van Bos t'Ename zowel exemplarisch als uniek. Deze 'leerschool' biedt ook kennis en inzichten voor andere bossen en andere biotopen in de West-Europese laagvlakte die deel uitmaken van een landschap dat al lang intensief door de mens wordt beheerd en beïnvloed. Door de uitgebreide behandeling van zowel geschiedenis, erfgoed, biodiversiteit, beheer en landschap zullen lezers van divers pluimage hun gading vinden in dit zwaargewicht onder de natuurboeken. Cultuurhistorische en natuurhistorische kennis en inzichten vormen voor de auteurs geen simpele optelsom maar worden geïntegreerd. Het boek is rijkelijk geïllustreerd met historisch materiaal, soorten, landschappen, enz. Ook beelden die vanuit drones gemaakt lijken, bieden een leerzame blik op vegetaties en het landschap. De mooie vormgeving met vele foto's maakt dat het naslagwerk ook kan gebruikt worden als leerzaam kijkboek. Het is zeker ook een meervoudige bron voor natuureducatiedoeleinden.

Het weekend van de boekvoorstelling organiseerde de werkgroep rond het Bos 't Ename, een kern van de Natuurpuntafdeling Oudenaarde, niet alleen een academische zitting, maar ook een groot event rond hun gebied. De initiatiefnemers hoopten stiekem op duizend bezoekers. Het werden er meer dan 2500. Het toont dat Tack en co er niet alleen in lukken om kennis te mobiliseren in dienst van wetenschap en beheer, maar ook de belangstelling voor het verleden, het heden en de toekomst van het gebied breed weten uit te dragen bij vele betrokken mensen. Samenwerken werkt, weten ze daar al lang in Oudenaarde. Dat brengt me tenslotte bij de ondertitel van dit boek: "Een hoopvol perspectief voor bos in de Lage Landen". Er zijn vele redenen om met weinig opbeurende blik naar de toestand en ontwikkeling van biodiversiteit en klimaat te kijken in een wereld op mensenmaat. Zonder de zorgwekkende algemene toestand te verbloemen, kijken de auteurs toch ook hoopvol naar de toekomst. "We moeten hameren op wat wél goed gaat, op wat we kunnen doen om het beter te maken.", onderstreepte Guido Tack onlangs nog in een interview in Knack naar aanleiding van de publicatie van het boek (Demeulemeester 2021). Het boek is een meer dan warm pleidooi voor *evidence-based* natuurbehoud en landschapszorg waarbij kennis over cultuur en natuur, mens en landschap, en over veel biodiversiteit, hand in hand gaan. Hiermee levert dit boek een belangrijke, nieuwe standaard voor natuurbeheer & -behoud in landschappen op mensenmaat.

Hans Van Dyck (Earth & Life Institute, UCLouvain)

Referenties

- Blondé P., Dekeukeleire D., Tack G., Hermy M. & Van den Bremt P. 2018. Een biodiversiteitsaudit van Bos t'Ename. *Natuur.focus* 2018(4): 194-195.
- Demeulemeester S. 2021. Interview Guido Tack: 'Onze bossen zijn nog niet verloren'. *Knack*, 20/10/2021, pp. 60-65.
- Dolman P.M., Panter C.J. & Mossman H.L. 2012. The biodiversity audit approach challenges regional priorities and identifies a mismatch in conservation. *Journal of Applied Ecology* 49, 986-997.
- deze bijdrage verscheen eerder in Natuurfocus nr. 4 - 2021

Massale belangstelling voor de activiteiten rond het Bos t'Ename. Wat een succes!

50 jaar verliefd op Bos t'Ename ...

De voorstelling van het 2-delig boek '12 000 jaar Bos t' Ename' werd een groot succes! Conservator Guido Tack schreef zijn 50 jaar verliefdheid uit in een standaardwerk van liefst 864 blz., prachtig uitgegeven door Sterck & De Vreese. Dit monnikenwerk werd mogelijk met de hulp van medeauteurs Pieter Blondé, Paul Van den Bremt, Martin Hermy en Nele Vanmaele.

Tweemaal een volle zaal belangstellenden in het Erfgoedcentrum te Ename genoten van een goedgevuld programma op 22 en 24 oktober '21.

Vogelaar en stand up comedian Begijn le Bleu maakte zijn rol waar en bracht direct sfeer in de zaal. Wetenschap kan ook boeiend zijn!

Naast de spreekbeurten van minister Matthias Diependaele, gedeputeerden Riet Gillis en An Vervliet kwamen ook de wetenschappers aan het woord i.v.m. de onderzoeken in het Bos t'Ename. Muzikale intermezzo's en mooie voorleessessies uit het boek zorgden voor een gesmaakte afwisseling. Na de uitreiking van de éérste boeken kon er uitgebreid bijgebabbeld worden tijdens de receptie.

Begijn le Bleu kreeg direct de sfeer in de zaal.

Zondagnamiddag was er nog de kers op de taart! Niet minder dan 2500 bezoekers verkenden met grote interesse hét Bos t'Ename. Ze kregen op het parcours verschillende evocaties aangeboden uit het rijke verleden van het gebied. De imposante trekpaarden maakten indruk bij jong en oud. Natuurpunt was tenslotte ook aanwezig met de infocontainer voor de viering van het 20-jarig bestaan.

Tevreden auteurs kregen het boek voor het eerst in de handen. Applaus!

Tekst: Robin Vanheuverswyn
Foto's: Chris Ysebaert, Sylvie Decoster en Robin Vanheuverswyn

Over bossen, boomakkers en netwerkende zwammen

Mijn tuin wordt gedeeltelijk begrensd door een gemengde houtwal, waarin zwarte els, sleedoorn, gewone esdoorn, lijsterbes, zomereik, zoete kers, ruwe berk, hulst, Hollandse linde en hazelaar zusterlijk naast en met elkaar blijken te leven. De kruidlaag wordt tegenwoordig gedomineerd door klimop (vroeger was dat grote brandnetel), met hier en daar wat ruimte voor dagkoekoeksbloem en bosandoorn.

Het aanpalende grasland is deels geitenwei en ten dele hooiland. Hierin duiken in de herfst vliegenzwammen op. In sommige jaren gaat het om een waar paddenstoelenbos, rood met witte stippen. Er verschijnen ook andere zwammen, waarvan ik er enkele weet te herkennen (gewone krulzoom en eentje van het geslacht russula) terwijl mijn beperkte mycologische kennis ontoereikend is om op de kleinere paddenstoeltjes een naam te plakken. Maar daar gaat het hier niet om.

Onder de grond bevindt zich een wijdvertakt en complex netwerk van zwamdraden, deels van de bovengenoemde soorten, maar ook van zwammen die zich (nog) niet of nooit via een bovengronds vruchtlichaam kenbaar maken. Via de fijnste vertakkingen van hun wortelstelsels zijn alle hierboven vermelde boom-struik- en kruidensoorten met dit myceliumnetwerk verbonden en via dat netwerk met elkaar. Op die manier worden voedingsstoffen en water verdeeld en herverdeeld, deels onder impuls van de mycorrhizazwammen, deels op initiatief van de bomen en struiken. Zo stel ik het me althans voor na het lezen van twee razend interessante boeken waarin zwammen en het wetenschappelijk onderzoek naar hun levenswijzen, de hoofdrol spelen.

In 'Verweven leven[1]' doet Melvin Sheldrake de stand van het wetenschappelijk onderzoek naar zwammen uit de doeken, waarbij heel wat meer aspecten aan bod komen dan het bestaan van mycorrhizanetwerken en hun vergaande invloed op ecosystemen. Intelligentie bv blijkt deze levensvormen niet vreemd te zijn. Die intelligentie speelt onder meer een rol bij de verdeling van voedingsstoffen onder de individuele bomen en de boomsoorten waar de mycorrhizavormers zich mee verbinden.

Het tweede boek heet 'Op zoek naar de moederboom[2]' en is van de hand van de Canadese wetenschapper Suzanne Simard, die er een levenslange carrière heeft opzitten als onderzoeker naar de invloed van mycorrhizanetwerken op bossen en bomen, in functie van bosaanleg en bosbeheer. In haar boek beschrijft ze niet alleen de strak uitgevoerde wetenschappelijke proeven die onweerlegbaar hebben aangetoond dat myceliumnetwerken cruciaal zijn voor de groei en het welzijn van zowat alle bomen, ze vertelt tevens hoe ze met behulp van radioactieve koolstofisotopen ontdekte hoeveel voedingsstoffen via deze netwerken van de ene struik naar de andere boom worden versluisd en hoe individuele bomen hierbij hun eigen nageslacht bevoordelen. Op basis van haar onderzoek werd het begrip *wood wide web (www)* in het leven geroepen.

Melvin Sheldrake vermeldt onderzoeksresultaten die erop wijzen dat de zwammen het grotendeels voor het zeggen hebben wat de voedselverdeling betreft. Ze blijken zowel boomsoorten als individuele bomen beurtelings meer of minder toe te schuiven, naar gelang van wat nodig is om hen in leven te houden. Simard bespreekt in detail hoe dit in zijn werk gaat in haar Canadese en Noord-Amerikaanse bossen, hoe bv struiken van het geslacht *Alnus* de koolwaterstoffen die ze aanmaken aan jonge boompjes van de geslachten *Pinus* en *Thuja* doorgeven, hoe individuen van hetzelfde geslacht elkaar steunen in de groei en elkaar tijdens moeilijke tijden (bv droogte) in leven houden door bv water en fosfor aan elkaar door te geven en hoe stervende bomen hun voedingsstoffen massaal doorsluizen naar jonge

1 *Merlin Sheldrake: Verweven leven (ISBN 9789045036144)*

2 *Suzanne Simard: Op zoek naar de moederboom – ontdek de wijsheid van bossen (ISBN 9789044639551)*

exemplaren, met daarin een voorkeur voor deze van dezelfde soort en een nog grotere voorkeur voor hun eigen nageslacht. De myceliumnetwerken die hiervoor als communicatienetwerk en verdeelcentrum dienst doen, hebben het blijkbaar toch niet helemaal voor het zeggen, anders zou dat laatste fenomeen zich niet voordoen.

Kennen we even veel details over de relaties tussen mycorrhiza's en bomen, struiken en kruiden in onze West-Europese bossen? Neen, maar ook in Europa zit onderzoek naar de rol van mycorrhiza in verschillende bostypes in de lift en uit wat we nu reeds weten, kunnen we genoeg zinnige conclusies trekken die ons toelaten de manier waarop we nieuwe bossen aanplanten, grondig bij te sturen.

Zonder de aanwezigheid van mycorrhizazwammen groeien bomen niet alleen trager, de mate waarin aangeplante boompjes overleven is hierdoor vaak schrijnend laag. Boom- en struiksoorten die van nature samen leven, delen hun voedingsstoffen en de door hen aangemaakte koolwaterstoffen met elkaar. Dit is onder meer zeer belangrijk voor het overleven van jonge bomen en struiken. Ze hebben elkaar nodig om gezond te blijven en optimaal te groeien. Zonder een natuurlijke mengeling van soorten, gaat alles veel moeizamer.

In een vorig artikel (Over Bossen en Boomakkers, Meander, jaargang 19/3) ben ik uitgebreid ingegaan op de noodzaak om de bodem waarop een nieuw bos wordt aangeplant hierop voor te bereiden. De overbemeste akkers die ten behoeve van bosuitbreiding aan de landbouw worden onttrokken, bevatten onder meer zodanig veel stikstof dat ze onleefbaar zijn voor de mycorrhizazwammen[3]. Dus als deze er hun weg al naartoe zouden vinden – wat niet evident is – kunnen ze er niet gedijen. Gevolg: de aangeplante jonge bomen gedijen evenmin, want daarvoor hebben ze hun geassocieerde zwammen nodig.

Grootschalige humusroof in bestaande bossen is om diverse redenen onverantwoord, ook al zou deze humus gunstig aangewend worden om jonge aanplantingen meer kans te geven.

Het planten van monotone bestanden van telkens één soort, ook al gaat het om een inheemse soort die op dat bodemtype thuis hoort, is evenmin een goed idee. Clusters van diverse soorten die in natuurlijke omstandigheden samen voorkomen (zoals bv ruwe berk, hazelaar, hulst en zomereik op drogere zandgronden) geven veel betere resultaten, tenminste indien tezelfdertijd de nodige mycorrhiza's aan de bodem worden toegevoegd en indien deze bodem niet giftig is voor zwammen. Vaak komen de restanten van fungiciden (die bv massaal gebruikt worden bij de aardappelteelt) bovenop de stikstofvergiftiging.

Onderzoek aan de universiteit van Leuven heeft aangetoond dat mycorrhiza's zich gemakkelijk verspreiden vanuit aanpalende oudere bosbestanden naar nieuwe aanplantingen die hier ruimtelijk bij aansluiten[4]. Maar indien het om overbemeste akkers gaat, moet het stikstofgehalte wel eerst drastisch omlaag. Simard heeft in dat verband in de Canadese bossen geëxperimenteerd met het toevoegen van halfverteerde humus uit bosbestanden waarin dezelfde boomsoorten groeien aan de bodems waarin jonge bomen worden aangeplant. Met spectaculair goeie resultaten. In de praktijk is het wel

3 *Mondelinge mededeling Prof M. Verbeken, Research Group Mycologie, UGent*

4 *Boeraeve M. (2019) The impact of forest fragmentation on mycorrhizal communities. PhD dissertation KULeuven.*

Jan FRANCOIS
Landmeter-expert
Gentse Steenweg 147 bus 5
9620 Zottegem
09/361 03 00
jan@aardbol.be
www.aardbol.be

LE ROY RINASSUR BVBA
Crelan
Warandestraat 17, 9810 Nazareth
T. 09 385 44 60 - 09 385 61 32
e-mail: leroy@rinassur.be
verzekeringsmakelaar nr. 13839
ALLE BELEGGINGEN - LENINGEN VERZEKERINGEN

de vraag waar we die humus moeten vandaan halen. Grootschalige humusroof in bestaande bossen is om diverse redenen onverantwoord, ook al zou deze humus gunstig aangewend worden om jonge aanplantingen meer kans te geven. Een alternatief hiervoor vormen gecomposteerde houtsnippers. Alhoewel de zwammen die bijdragen aan hun vertering hoofdzakelijk saprofyten (opruimers) zijn en geen mycorrhiza's, duiken er in het eindstadium van dit composteringsproces toch steevast mycorrhizazwammen op[5]. Zwammen zijn nu eenmaal niet voor één gat gevangen. Ze hebben altijd meer in hun mars dan datgene wat ze meestal uitvoeren.

Mycorrhiza's kunnen generalisten zijn of specialisten. De generalisten verbinden zich met heel veel soorten bomen, struiken en bosplanten. De specialisten hebben een exclusieve voorkeur voor één of enkele soorten. Het kweken van generalisten (zoals de gewone krulzoom en de vliegenzwam in mijn bostuin) en het toevoegen van myceliumrijke humus aan de grond waarin nieuw bossen aangeplant worden, kan een oplossing bieden. Een relatief beperkt groepje zwammen, die geen paddenstoelen vormen (uit de aparte groep *Glomeromycota*) associeert met zo'n 70% van alle landplanten. Je ziet ze ook niet uitwendig op de worteltjes zitten want ze vormen zachte, boomvormig vertakte schimmeldraden binnen in de wortelcellen. Maar als speler in mycorrhizanetwerken zijn ze niet weg te denken: het zijn zij die ook kruidachtige planten en zelfs mossen in het www betrekken.

Een bekend voorbeeld van een mycorrhiza-schimmel is de vliegenzwam, die graag samenwerkt met bijvoorbeeld berken, eiken en kastanjes © Ellis De Vuyst

Het boek 'Bosplantengemeenschappen in Vlaanderen[6]', uitgegeven door het Agentschap natuur en Bos en het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek, biedt een mooi overzicht van welke bosplantengemeenschappen er bij ons voorkomen. Ik neem hier het voorbeeld van Berken-Elzenbroek met zomereik, een gemeenschap die een combinatie vormt van zuurminnende soorten die typisch zijn voor bossen op voedselarme grond en vochtminnende soorten uit elzenbroekbossen. De boomlaag bestaat meestal uit zomereik, ruwe en zachte berk en zwarte els. De struiklaag wordt aangevuld met sporkehout, wilde lijsterbes en boswilg. In de kruidlaag vinden we pitrus, grote wederik, hennegras en riet, tezamen met pijpestrootje, smalle en brede stekelvaren, bochtige smele, blauwe bosbes en valse salie. In de moslaag kunnen veenmossen samen voorkomen met gewoon pluisjesmos of kussentjesmos. Jammer genoeg lees ik niets over de o zo belangrijke soorten zwammen, de organismen die deze plantengemeenschap onder de grond bij elkaar houdt en die alle geciteerde soorten met elkaar verbinden en helpen samenleven. Anderzijds biedt deze beschrijving ons een stevig houvast met betrekking tot welke boom- en struiksoorten we dienen te combineren op een voedselarme, zure zandgrond, waarin een gradiënt van droog naar nat voorkomt. Het raadplegen van dit standaardwerk over onze bossen, is een must indien een aanplanting van een nieuw bos wordt gepland.

De volgende stap bestaat uit het maken van een inschatting van de potenties van de percelen die zullen bebost worden. Dit kan ik het best illustreren aan de hand van een concreet voorbeeld.

In het centrum van Nazareth, op een boogscheut van waar ik woon, wordt een bestaand oud kasteelbosje uitgebreid met een nieuw aan te

5 Mondelinge mededeling Prof M. Verbeken, Research Group Mycologie, UGent

6 J. Cornelis, M. Hermy, B. Roelandt, L. De Keersmaeker & K. Vandekerkhove: Bosplantengemeenschappen in Vlaanderen – Een typologie van bossen gebaseerd op de kruidlaag (ISBN 9789040303029)

planten bos op een aanpalende akker. Wat er zich op die akker potentieel kan ontwikkelen qua biodivers bos, hangt in grote mate af van wat ermee gedaan wordt voordat de bomen erop worden geplant.

Bos en akker zijn van elkaar gescheiden door een gracht van anderhalve meter diep en twee meter breed die meestal droog staat. Het oude bos is een typisch stinzenbos, met tal van exoten in zowel de boom- als de kruidlaag. Er ligt een opvallend dikke humuslaag en hierop groeien uitgebreide populaties van veelbloemige salomonszegel en van lelietje-van-dalen. Typische oude bossoorten zoals bleeksporig en donkersporig bosvioltje ontbreken, evenals bosanemoon, vermoedelijk door verdroging. Op de aanpalende akker werd tot vlak voor de bosuitbreiding maïs geteeld. Afgezien van de gracht die deze akker scheidt van het oude bos, wordt dit perceel aan twee zijden begrensd door de Beerhofbeek, aan een derde zijde door de Kasteellaan.

De biologische potenties van de akker zijn zeer laag indien deze in zijn huidige toestand beplant wordt. Deze akker is in ecologische zin op sterven na dood als gevolg van decennia lange overbemesting, behandeling met pesticiden en bewerking met zware machines. Wat we kunnen verwachten indien daar rechtstreeks bomen op geplant worden, is dat de jonge boompjes het moeilijk zullen krijgen om te overleven en dat de overlevende exemplaren maar erg moeizaam zullen groeien. De kruidlaag zal minstens het eerste decennium gedomineerd worden door grassen en ruigtekruiden van voedselrijke omstandigheden. Er zullen meerdere decennia nodig zijn eer zich op die manier een biodivers bos opbouwt met een interessante kruidlaag en een gediversifieerd bodemleven, waarin een keur aan ongewervelde diertjes en zwammen voorkomen.

De potenties kunnen echter gevoelig verhoogd worden indien het perceel ofwel enkele jaren lang verarmt (door bv overbegrazing) of indien de bovenste dertig centimeter machinaal verwijderd wordt. Er zouden nog meer kansen ontstaan voor de biodiversiteit indien er een gradient zou gecreëerd worden van droog naar nat, door de bodem geleidelijk dieper af te graven, van het midden naar de beek toe, eindigend op het niveau van de beekbodem.

Het planten van de bomen in gemengde clusters, waarbij zowel wormencompost als mycorrhizaculturen aan de bodem worden toegevoegd, kan het ontstaan van een biodivers ecosysteem gevoelig versnellen. Het toevoegen van gecomposteerde houtsnippers kan een belangrijke rol spelen zowel door het tijdelijk fixeren van overtollig fosfaat in de humuscomplexen waardoor het niet langer massaal beschikbaar is, alsook door de mycorhizavormers die erin opduiken.

De richtlijnen liggen nog flink achter op wat nodig is om op relatief korte termijn gezonde, biodiverse bossen te helpen ontstaan.

Een laatste ingreep die zeer nuttig zou zijn, is het dempen van de diepe gracht tussen het oude bos en de akker, waardoor de bestaande mycorrhizanetwerken zich vanuit de oude bosbodem in de richting van de nieuwe aanplant zouden kunnen bewegen.

In het ideale geval zou het nieuw ontstane bos na enkele decennia heel goed kunnen lijken op het Berken-Elzenbroek met zomereik zoals beschreven in Bosplantengemeenschappen in Vlaanderen, te meer omdat de Hospicebossen, die zich in vogelvlucht ongeveer één km verderop bevinden, gelijkaardige potenties hebben.

Wat gebeurt er nu in de praktijk in deze casestudy?

Na het oogsten van de maïs lag de akker enkele weken braak. In de aanloop naar de beplantingsdag werd hij genivelleerd. Volgens plan worden er tijdens het weekend van 27 en 28 november tal van inheemse soorten geplant. In dat plan lees ik dat het onder meer gaat om ruwe berk, steeliep (fladderiep), boswilg, schietwilg, linde, ratelpopulier, éénstijlige meidoorn, beuk, grove den, Spaanse aak, zwarte els, lijsterbes, hazelaar, zomereik, zoete kers en haagbeuk. Ze staan intussen mooi op rijtjes geplant, op het eerste zicht een beetje door elkaar. Maar daar houdt het dan ook bij op. Van alle mogelijkheden om de potenties ter verhogen die hierboven werden beschreven, zijn er geen in praktijk gebracht. Mijn inschatting is dat een groot percentage van de aangeplante bomen en struiken het de komende jaren niet zullen overleven en dat de groei van het bos erg langzaam zal gaan. Over de biodiversiteitsontwikkeling maak

Salomonszegel © Walther De Munter

ELzenbroek met stijve zegge © Kris Rombouts

ik me weinig illusies.

Maar gelukkig mogen we net nu genieten van een ouderwets nat najaar. Hopelijk spoelen er veel van de overtollige nitraten en fosfaten uit, naar de toch al erg vervuilde Beerhofbeek. Alhoewel... de bodem van de akker heeft nauwelijks nog structuur na al die jaren van landbouwkundige mishandeling. De natuurlijke drainage is daardoor nogal aangetast. Vergeef me mijn cynisme over deze gemiste kans. Er komen vast nog heel wat nieuwe kansen.

De herinriching van het Nazarethse kasteelbos en het aanplantingsplan voor de aanpalende akker werden door onze natuurvereniging opgesteld, in opdracht van en in samenwerking met de gemeente Nazareth. Na de aanplanting en de aanleg van de geplande wandelpaden wordt het beheer van dit gebied aan Natuurpunt overgedragen.

Als natuurvereniging moeten we indien nodig de hand in eigen boezem durven steken. Natuurpunt krijgt de laatste jaren heel wat cadeautjes toegeworpen zoals hier in Nazareth: overheden planten bossen en geven die daarna aan ons in beheer. De wijze waarop de aanplantingen gebeuren, wordt echter nog steeds quasi volledig bepaald door de gangbare bosbouwpraktijken die door het INBO worden gepromoot. In vergelijking met dertig jaar geleden is er veel ten goede veranderd wat dat betreft. Het accent ligt op de aanplant van inheemse soorten, het creëren van biodiverse bossen met boombestanden van diverse leeftijden en open plekken. Maar toch lopen die richtlijnen nog flink achter op wat nodig is om op relatief korte termijn gezonde, biodiverse bossen te helpen ontstaan. Aanplantingen gebeuren in strakke rijtjes met hele blokken van dezelfde soort naast elkaar. Aan het voorbereiden van de bodem wordt in de regel geen aandacht besteed.

De eerste significante onderzoeksresultaten van Suzanne Simard dateren toch al weer van dertig jaar geleden, zonder dat ze tot nu toe enige invloed hebben gehad op hoe bij ons bosaanplantingen in de praktijk worden gebracht. Nochtans staat de O van INBO voor Onderzoek.

Aan ons om het goede voorbeeld te tonen, aan de kar te trekken, pionierswerk te verrichten. We moeten de gekregen paarden wat beter in de bek kijken en de mankementen herkennen en benoemen voordat ze zich manifesteren. Daar waar nodig moeten we erop aandringen dat de nieuw aan te planten bossen die ons in beheer zullen worden gegeven, aangelegd worden op een ecologisch verantwoorde manier, tegen de gangbare gewoontes in. Dit houdt heel wat meer in dan het kiezen voor een grote diversiteit aan inheemse soorten. De bodem moet eerst tijd krijgen om te ontgiften en te verarmen, het bodemreliëf moet zodanig bijgewerkt worden dat de potenties gemaximaliseerd worden en in functie van de bodemtypes moet er niet alleen voor de juiste soorten gekozen worden, maar deze moeten ook in de juiste gemengde clusters bijeen ge-

Zomereik © Adobe Stock

zet worden, mét toevoeging van de nodige schimmelculturen. Ook bij de uitbreiding van onze eigen bosreservaten moeten we hier meer aandacht voor hebben, want ook daar loopt het nog vaak genoeg fout.

Regelmatig wordt er ook bos aangeplant in graslanden. Vaak gaat het om voormalige productiegraslanden met hoofdzakelijk Italiaans raaigras, soms ook om gronden die eerst werden ingezaaid met inheemse grassoorten. Simard vermeldt in dat verband een intrigerend onderzoeksresultaat: De prairiegraslanden van Noord-Amerika hebben hun eigen typische mycorrhizanetwerken die samenleven met de dominante grassen en hen helpen groeien en overleven. Deze schimmelnetwerken gedragen zich echter destructief naar bomen die in of vlak naast dergelijke graslanden aangeplant worden. De kans is bijgevolg groot dat het aanplanten van bos in gesettelde graslanden ook hier bij ons niet zo gunstig is voor de bomen in kwestie. Veel kans dat ze moeten opboksen tegen netwerken van zwammen die in symbiose leven met de grassen, maar die dit niet noodzakelijk doen met de nieuw aangeplante bomen. Mogelijk worden de bomen er zelfs door benadeeld of aangetast. En dat terwijl ze tegelijkertijd (nog) niet kunnen beschikken over hun eigen mycorrhizanetwerken. Er is nog heel wat interessant onderzoek nodig om deze en andere hypothesen al dan niet te bevestigen, maar met wat we nu al weten, kunnen we maar beter rekening houden met die mogelijkheid.

Henk Coudenys,
29 november 2021

TUINAANLEG EN -ONDERHOUD
alle snoeiwerken
ook verlagen van bomen
MICHAEL BEKAERT
Ganzendam 9 - 9890 Vurste
T. 0497 43 01 79

BEATRIJS
boeken, boeken & boeken
www.beatrijs.be
Nederstraat 42 - Hoogstraat 37
9700 Oudenaarde
Tel: 055 31 44 77, Fax: 055 30 03 45
bestel@beatrijs.be

Buizerd op bezoek

Er zijn dit jaar opvallend veel kepen in de tuin, ze overtreffen in aantal ruim de vinken. Ze komen tot dicht bij het huis foerageren zodat er in alle comfort van achter het raam kan bewonderd en gefotografeerd worden.

Dé blikvanger is op dit moment echter een bleke buizerd. Hoewel ik die wel al eens tijdens de zomer in de buurt zag rondhangen, laat hij zich nu bij momenten in vol ornaat bewonderen. Het toeval hielp daarbij wel een handje. Zoals zoveel Vlamingen wordt ik ook met de regelmaat van een klok vereerd met het bezoek van ratten. Het rattenprobleem is ondertussen zelfs van dien aard dat ook het INBO, Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek, er een rapport aan wijdde (https://pureportal.inbo.be/nl/publications/gids-voor-de-diervriendelijke-bestrijding-van-ratten-en-muizen). In dat rapport kom je veel te weten over de levenswijze van ratten en een aantal muizensoorten en de wijze van bestrijden.

Nu beschouw ik mij wel als een dierenvriend maar de liefde voor ratten is net iets minder groot zodat ik ze met vallen toch probeer te vangen. Af en toe lukt dat, en de dode ratten worden buiten in de tuin gedropt. Dit trok na enige tijd blijkbaar de aandacht van de buizerd die er een gemakkelijk maal in zag, ondanks het feit dat hij ze toch vrij dicht bij het huis moet komen halen. Dit leidde er toe dat er in de tuin nu niet alleen gevoederd wordt met de klassieke pindanoten, zonnebloempitten en zaadmengsels maar ook met … diepvrieskuikens en dat de badkamer dienst doet als schuilhok.

Bleke buizerd © Rik Desmet

Keep © Rik Desmet

Het is opvallend dat de buizerd 's morgens vroeg, het is dan nog vaak halfduister, zijn ontbijt komt halen. Het naderen van de 'voederplaats' gebeurt ook meestal erg omzichtig, met veel tussenstapjes waarbij de laatste meters ook soms 'te poot' worden afgelegd. De buizerd vliegt met de prooi ook vaak weg om ze ergens in alle rust te verorberen. En hoewel er nog regelmatig andere buizerds overvliegen gebeurde het tot nu toe maar één keer dat er twee vogels aan de dis verschenen. Het lijkt er sterk op dat de bleke buizerd zijn vaste stek met verzekerde bevoorrading toch verdedigt tegenover soortgenoten. Het zou boeiend zijn om te weten te komen in welke mate dit voedselaanbod nu door de buizerd bij zijn dagelijkse ronde nog verder aangevuld wordt.

Rik Desmet

Cocktailtje?

Voor alle duidelijkheid, het heeft met de nieuwjaarsrecepties niets te maken, maar met een recent bericht over wat allemaal in ons haar te vinden is ... Test Aankoop onderzocht dit bij 101 kinderen en ze troffen 261 verschillende stoffen aan op een totaal van 1800 onderzochte chemische stoffen.

Pesticiden zijn met 60% het best vertegenwoordigd, waaronder 20 die in Europa al jaren verboden zijn. Daarnaast vond men geneesmiddelen en stoffen als brandvertragers en weekmakers die o.a. in meubelen, vloerbekleding en plastics zitten. Er is nog veel onduidelijk over hoe hoog de drempel is voor echt negatieve invloeden op mens en dier, maar men maakt zich zeker al zorgen om het cocktaileffect, dat verschillende soorten samen kunnen hebben.

Ook in de natuur kent men cocktailtjes, de raten van honingbijen haalden al het nieuws met meer dan 10 soorten en nu publiceerde men in Limosa 3, 2021 een onderzoek bij boerenzwaluwen, waarbij 14 soorten werkzame stoffen van pesticiden gevonden werden in niet uitgekomen eieren, dood gevonden jongen en een adult. De weg naar 'binnen' is erg gevarieerd, het kan uiteraard via voedsel: langs gewasbestrijding in landbouwgewassen, vliegenbestrijding, ontwormingsmiddelen bij vee, pesticiden in water en bodem die dan hun weg vinden via larven en insecten. Het kan ook via drinkwater, denk aan de over het water scherende zwaluwen, drankkunstenaars! Maar allicht onderschat zijn de vormen van fysiek contact, met als voorbeeld pesticiden in nestmateriaal. Grond voor nestbouw kan pesticiden bevatten, welke via de bek opgenomen worden. Ook veren en haren voor bekleding van het nest kunnen pesticiden bevatten (o.a. luis- en mijtenmiddelen bij kippenveren van vrije uitloopkippen, anti-vliegenmiddelen in paardenharen en de antivlooienbandjes van katten en honden) en overgaan naar de eieren, naakte jongen en via de broedvlek van het vrouwtje. Ook pesticiden in houten balken in oude schuren en stallen, ooit behandeld tegen schimmels en insecten, kunnen bij het zitten op de balken en het poetsen van de veren opgenomen worden. Bij mensen kan via kaas, bereid in zo een ruimtes, ook nog gif binnen komen ... en ook vleermuizen delen van die koek.

De voorbeelden van de leerling tovenaar zijn eindeloos. Behandelde zaaizaden zijn er één van. Imidaclopid, een neonicotinoïde van de nieuwere generatie bestrijdingsmiddelen, aanzien als minder giftig, gaf 58% sterfte na 10 dagen onder rode patrijzen die aten van behandeld graan. Anderzijds is bv DDT, al verboden bij ons sinds 1973 nauwelijks afbreekbaar en mogelijks daarmee nog in 91% van de dode nestjongen van koolmezen gevonden (2019). Er is dus acute toxiciteit, maar ook chronische, met effecten op o.a. reproductie, groei en het immuunsysteem.

Weer naar onze zwaluwen, waarbij ze tijdens hun overwintering kunnen 'genieten' van de pesticiden die wij nog in Afrika leveren terwijl ze bij ons verboden zijn. Die stoffen opgeslagen in de volwassen vogels, worden doorgegeven via de eieren naar de jongen en verder ook via de gevoederde insecten, besmet door producten van bij ons, het cocktailtje is rond. In het artikel wordt verder ingegaan op dit probleem, ook al met de kool- en pimpelmezen bij ons in België in het licht gezet: 36 verschillende pesticiden (insecticiden, herbiciden, fungiciden) op 102 monsters van nestjongen.

Mocht je als lezer je afvragen waarom er minder vogels zijn, met de zwaluwen als boegbeeld dan is dit een oorzaak, wat onderschat allicht, sluipend gif lazen we ooit ergens ... misschien in Rachel Carson die het in 1962 al door had dat we best voorzichtiger moesten zijn, in haar boek 'Dode Lente'.

Bron: Contaminatie van boerenzwaluwen met pesticiden in Nederland, Limosa 94 (2021) 112-123. Auteurs: Adriaan Guldemond, Joost Lommen en Peter Leendertse.
De Morgen, 26- 11- 21

Norbert Desmet

Cicaden

Rhododendroncicade

Wie al eens in de Franse Provence heeft rondgereisd (wie niet?), zal zich ongetwijfeld het gezang van de lokale cicaden herinneren, wat u toen misschien wel op de rand van een zenuwinzinking bracht. Het gaat dan om de mannacicade (*Cicada ornis*), een kraakcicade, of een andere soort, zoals *Lyristes plebejus*.

Wat velen onder ons niet weten, is dat cicaden ook bij ons in groten getale aanwezig zijn. Ze blijven echter veelal onder de radar, doordat ze niet luid genoeg zingen voor ons menselijk oor of gewoonweg omdat ze zo klein zijn dat we ze niet direct als cicade herkennen.

Een exact getal op het aantal inheemse soorten kleven is niet zo zinvol, want er worden geregeld nieuwe soorten ontdekt. Maar er zijn al meer dan 400 species in België waargenomen, waarvan een groot deel behorend tot de dwergcicaden (*Cicadellidae*), ook wel bladspringers genoemd.

De onderorde 'cicaden', waarvan er een 20.000 soorten gekend zijn, kreeg de (verschrikkelijke) Latijnse benaming *Auchenorrhyncha*. Deze vallen op hun beurt onder de ons al gekende orde van *Hemiptera* (halfvleugeligen), waartoe ook de wantsen en plantenluizen behoren.

Cicaden worden in twee groepen onderverdeeld: de lantaarndragerachtigen (*Fulgoromorpha*) en de zangcicaden (*Cicadomorpha*), waartoe ook de *Cicadellidae* behoren.

Cicaden hebben dus verharde dekvleugels (voorvleugels), waaronder de (vaak doorzichtige) achtervleugels gelegen zijn. De kop van de cicaden heeft kleine, sprieterige antennes en de (samengestelde) ogen zijn altijd aan de zijkant geplaatst. Het eerste deel van het borststuk heet het kopschild, met daarachter het pronotum. Zoals wantsen hebben ze een zuigsnuit (rostrum), maar bij hen is deze veel meer naar achteren geplaatst. Alle cicaden zijn fytofaag, ze zuigen dus plantensappen. De achterste poten zijn gevormd tot sterke springpoten, wat ze in staat stelt tot enorme sprongen, zeker in verhouding tot hun grootte.

Bij de voortplanting koppelen de diertjes de achterlijven aan elkaar, zoals goed te zien op de foto van *Fieberiella florii.* Cicaden zijn eierleggend, hebben een onvolledige gedaanteverwisseling en hebben dus nimfen, net zoals de wantsen. In tegenstelling tot nimfen van wantsen is de kans dat je er eentje ziet wel klein, want ze zijn niet mobiel.

Sommige leven trouwens ondergronds, soms jaren. Gekend fenomeen is de 13- of 17-jarige cyclus van enkele Amerikaanse cicaden.

Eens nimf tot imago is omgevormd, volgen er nog een aantal vervellingen. Pas na de laatste vervelling kan ze vliegen.

Een paar soorten cicaden zal iedereen wel al eens gezien hebben op een natuurwandeling. We denken dan aan de schuimbeestjes, of de opvallende bloedcicade (*Cercopis vulnerata*), zwart met een zestal bloedrode vlekken op de dekschilden. Beide behoren tot de familie

Bloedcicade

Aphrophora pectoralis

Schuimbeestje

Groenerietcicade

van de *Cercopidae* (spuugbeestjes/schuimcicaden). Deze hebben hun benaming te danken aan hun schuimnesten (koekoeksspuug), waarin de nimfen beschermd worden tegen predatoren.

Schuimbeestjes s.s. (*Philaenus spumarius*) maken gebruik van (meestal) bruine camouflagekleuren, met zeer variabele vlekkenpatronen. Volwassen imago's zie je dan ook meestal maar als je vanuit stilstand de struiken afspeurt.

Enkele andere soorten schuimcicaden, zoals *Aphrophora salicina of A. pectoralis,* verschillen van *P. spumarius* door een mediale kiel over pronotum en vertex.

De dwergcicaden zijn dus het ruimst vertegenwoordigd. Eén van de meest algemene soorten, vooral in het (hoge) gras te vinden, is de groene rietcicade *(Cicadella viridis).* Ze zijn geelgroen van kleur, soms wat blauwgetint, en zijn altijd in (grote) groepen te vinden. Zeer leuk zijn hun nimfen, die een geel-zwart gestreept (pyjama)patroon hebben.

Een opvallende verschijning is de oorcicade (*Ledra aurita*), waarvan ik jammer genoeg geen foto kan aanbieden. Vorige zomer voelde ik bij het focussen op een ander insect plots iets kriebelen op mijn arm. Het bleek een volwassen oorcicade, die besloot het luchtruim te kiezen vooraleer ik ze kon fotograferen. Een enorme entomologische frustratie (gedachte toen: was ik maar amateur botanist geworden). Overigens zijn (de meeste soorten) cicaden over het algemeen relatief makkelijk te fotograferen, wegvliegen of -springen, doen ze niet zo gauw.

Eén van de fraaiste dwergcicaden die we in onze tuin wel eens vinden is de rhododendroncicade (*Graphocephala fennahi*). Jammer genoeg is deze schoonheid gevreesd door tuiniers, wegens drager van een schimmel die via de eitjes in de bloemknoppen van de rhododendronplant binnendringt. Het is trouwens van oorsprong een Noord-Amerikaanse soort, die op ons continent nog maar enkele decennia voorkomt.

De onderfamilie *Typhlocybinae* is in onze tuinen misschien meer aanwezig dan we meestal beseffen. De aanverwante (vermaledijde) witte vlieg kennen we natuurlijk, maar die kleine gele, witte of groene streepjes die opvliegen zijn hoogstwaarschijnlijk soorten *Typhlocybinae.* De bekendste is wel de fuchsiacicade (*Empoasca vitis*), te onderscheiden van de andere lichtgroene *Empoasca*'s door een witte lengtestreep over de voorvleugel.

Het geslacht *Eupteryx* mag er ook

zijn. Vertex, pronotum en scutellum hebben donkere vlekken, de voorvleugels zijn geelachtig met een vlekkenpatroon. De species *Eupteryx atropunctata* werd chrysantecicade gedoopt. Dat betekent niet dat je ze enkel op chrysanten terugvindt, ook in tuinen zonder deze planten zijn ze terug te vinden.

Het genus *Idiocerus* levert vooral soorten op die we in de buurt van water vinden.

Naast de schuim- en dwergcicaden vinden we hier ook wel eens een exemplaar van de spoorcicades, klein en vreemd gevormd, zoals *Ditropis pteridis.* Spoorcicades zijn te herkennen aan een grote spoor op de achterste poten.

Ook de familie *Issidae* (kevercicaden) zijn opvallende verschijningen. Meestal vinden we hier *Issus coleoptratus*. Ik had geluk ook de zeldzame *Issus muscaeformis* te vinden.

Een andere familie met vreemde vormen zijn de bij ons zeldzame doorn- of bochelcicades (*Membracidae*).

Een (kleine) familie die ook vermeldenswaard is: *Tettigometridae.* Ik maakte er zelf het eerst kennis mee toen er een kleine, groene cicade op mijn vensterraam zat. Na opzoeking bleek het om een *Tettigometra virescens* te gaan. Later zou ik bij mij ook *T. laeta* vinden. Beide soorten staan op waarnemingen.be als zeldzaam aangeduid. Waarom ze in mijn tuin beide voorkomen? Deze familie wordt ook wel eens miercicaden genoemd, en mijn tuin zit vol met mieren (gewone wegmier en gele weidemier). Vraag het maar aan mijn groene specht! Blijkbaar leven deze cicaden in symbiose met mieren, doordat ze zich in het nimfestadium door mieren laten verzorgen. Je kan een parallel trekken met de methodiek van het tijmblauwtje, zoals door Hans Van Dyck beschreven in zijn podcast en recentste boek.

Wie cicaden wil leren determineren zal zeker wat hebben aan de NIA beeldherkenningssoftware van waarnemingen.be. Want voor cicaden werkt die (verrassend) goed. Op internet heb je ook nog de zeer degelijke Britse site 'britishbugs.org.uk', waar je onder 'homoptera quick links' ook de meeste continentale cicadensoorten terugvindt.

Volgende keer stropen we de mouwen op, en gaan we behangen en metselen.

Johan Raes (tekst & fotografie)

Fuchsiacicade

Ditropis pteridis

Chrysantecicade

Issus muscaeformis

Zo was het natuurweekend naar de Veluwe

Met groot enthousiasme trokken we op 3 september 2021 met een groep natuurliefhebbers voor een paar dagen richting Veluwe. De groene schatkamer van Nederland.

De Veluwe is een ± 1000 km² groot gebied en herbergt héél wat natuurpracht. Ze bestaat uit bossen, heidevelden en zandverstuivingen en herbergt een grote diversiteit aan planten- en diersoorten. Binnen dit natuurgebied liggen verschillende bezienswaardigheden, waaronder de 2 natuurparken het Nationale Park de Veluwezoom en het Nationale Park de Hoge Veluwe. Rob Dijkstra, fotograaf van beroep, was voor 2 dagen onze gids en metgezel.

Bij onze aankomst in groepsaccommodatie 'De Zuiderzon' kregen we na het avondmaal van Rob al meteen een inwijding in het onderscheiden van hertenpopulaties op de Veluwe. Reeën, damherten, edelherten, … hen onderscheiden van elkaar werd een koud kunstje. In theorie althans. De praktijkles moest nog volgen … Om zich voor te bereiden kroop iedereen de eerste avond vroeg onder de wol om de volgende dag – vóór dag en dauw – uitgerust op speurtocht te gaan. De volgende ochtend vertrokken we richting Deelerwoud. Daar aangekomen verhulde de mist en de wolken een beetje het zicht, maar niets belette dat we hele populaties reeën en herten konden spotten, soms zelfs van behoorlijk dichtbij. Indrukwekkend! Na het heerlijk ontbijt in sporthotel Papendal gingen we wandelen op de Loenermark heide en kwamen we in contact met wat kleinere diersoorten: een hazelworm, een tijgerspin, een ringslang, verschillende kikkersoorten, … Zeker de kleinsten onder het gezelschap (de jongste was 6 jaar!) waren dolenthousiast! Maar ook de groteren (lees: ouderen) in het gezelschap waren best onder de indruk. De volgende dag stond Kootwijkerzand op het programma met zijn prachtige stuifduinen. Enkele enthousiastelingen schoten eerst nog vroeg uit de veren om in Nationaal Park Veluwezoom op het gouden uur nog wat herten en Schotse hooglanders te spotten. De adembenemende zonsopgang kregen ze er gratis bij! Na het ontbijt gingen we richting Kootwijkerzand. Niet alleen de duinen waren indrukwekkend, ook de uitkijktoren en het rijksmonument Radio Kootwijk waren een bezoekje waard. Het art-deco gebouw van Radio Kootwijk, een voormalig zenderpark viel al van ver op. Een stille getuige van de koloniale band tussen Nederland en zijn toenmalige kolonie Nederlands-Indië. Helaas zit er ook een droevig kantje aan de stuifduinen. Luchtvervuiling zorgt ervoor dat het voortbestaan van de stuifduinen niet gegarandeerd is. Mossen overgroeien de duinen voortdurend waardoor deze laatste dreigen te verdwijnen om (opnieuw?) plaats te maken voor bos. Tussenkomsten van de mens proberen hier een stokje voor te steken, maar het is een huzarenklus! Respect voor hen die zich dagelijks inzetten voor de natuur zodat wij (hopelijk nog lang) kunnen blijven genieten ervan!

Want één ding is zeker, de Veluwe daar willen we zeker nog (opnieuw) naartoe!

Kathy Geldhof

KALENDER januari - april 2022

- UUR VAN VERTREK/EINDE
- PLAATS VAN AFSPRAAK
- TOELICHTING
- GIDS
- BIJZONDERHEID
- CONTACTPERSOON
- ZEKER MEEBRENGEN

BC: Bezoekerscentrum Vlaamse Ardennen - Boembekemolen
FON: Floristisch Onderzoek voor het Natuurbehoud
HOU: Natuurpunt afdeling Houtem
JNM: Jeugdbond voor Natuur en Milieu
KBE: Kern Werkgroep bos t'Ename
KR: Natuurpunt afdeling Kruisem
KRB: Kern Rondom Burreken
MOW: Milieufront Omer Wattez vzw
NWB: Nationale Werkgroep Botanie
OUD: Natuurpunt afdeling Oudenaarde-*plus*
PWG: Plantenwerkgroep Natuurpunt Vlaamse Ardennen-*plus*
PAWG: Paddestoelenwerkgroep Natuurpunt Vlaamse Ardennen-*plus*
RLVA: Regionaal Landschap Vlaamse Ardennen
RO: Natuurpunt afdeling Ronse
TLES: Natuurpunt afdeling Tussen Leie en Schelde
TW: Trage Wegen vzw
VA: Natuurpunt afdeling Vlaamse Ardennen
VA-plus: Natuurpunt Vlaamse Ardennen *plus*
VUB: Vrienden van het Uilenbroek
VWG: Vogelwerkgroep Natuurpunt Vlaamse Ardennen-*plus*
WMB: Werkgroep Munkbosbeekvallei
WMBV: Werkgroep Maarkebeekvallei
ZV: Natuurpunt afdeling Zwalmvallei
ZWG: Zoogdierenwerkgroep Natuurpunt Vlaamse Ardennen-*plus*

Om u als deelnemer optimaal te beschermen zijn er richtlijnen voor deelnemers opgesteld. Alle info om 'corona-proof' aan de activiteiten deel te nemen kan je lezen via https://www.natuurpunt.be/pagina/corona-proof-activiteiten. In geval van twijfel kan je best informeren bij de verantwoordelijke voor de activiteit. Praktische info voor vrijwilligers betreffende het organiseren van buitenactiviteiten: https://www.natuurpunt.be/node/41740

Donderdag 6 januari

ZV: Cursus bomen en struiken in winterkleed, deel 1

- 19u30 – 22u30
- Boembekemolen, Boembeke 18, 9660 Brakel
- Winter: het accent ligt op bladverliezende bomen en struiken en herkenning aan de hand van knoppen, twijgen, schors en silhouet. Maar ook altijdgroene bomen en struiken krijgen de nodige aandacht.
- Hans Vermeulen
- https://www.natuurpunt.be/agenda/cursus-bomen-en-struiken-winterkleed-brakel-47381
- Vincent Decroock; vincent.decroock@proximus.be

Zaterdag 8 januari

KRB: werken in de natuur

- 9u – 12u30
- Parking Perreveld 12, Brakel
- Maaien, snoeien, paadjes vrij houden, grote en kleine werkjes. Met een goed team samenwerken voor de natuur: boeiend, ontspannend, leerrijk...
- Ludo Vanderlinden, 0479 46 69 37, contact@burreken.be
- werkhandschoenen

Woensdag 12 januari

VA + VWG: Nieuwjaars-bijeenkomst VWG

- 20u - 23u
- Stedelijk centrum 'Amigo' te Heurne
- Op deze feestelijke bijeenkomst van de vogelkijkers uit de regio (of daarbuiten) zal je ongetwijfeld nieuwe zaken bijleren, maar wordt ook tijd voorzien om bij te praten, ervaringen te delen, bij een hapje en een drankje. Het exacte programma maken we op voorhand bekend op onze facebookpagina: https://www.facebook.com/groups/vwgvap/
- Graag inschrijven zodat we kunnen verwittigen bij annulering (covid-situatie).
- dimitrivandepopuliere@hotmail.com - 0473 52 13 44

Donderdag 13 januari

BC: Cursus bomen en struiken in winterkleed, deel 2

Zie donderdag 6 januari

Vrijdag 14 januari

BC: lezing : SOS Kievit

- 20u
- Johan's Lodge, Boekelbaan 73, 9630 Zwalm – Sint-Blasius-Boekel
- De kievit, met zijn prachtige kuif en opvallende roep was ooit een algemene soort op het platteland. Nu neemt de soort schrikbarend af en dreigt zelfs te verdwijnen.
  Chantal en Ward spreken vol passie over deze unieke vogel en vooral over hun project. Daarbij delen ze hun ervaring met ieder die er aan denkt zo'n project op te zetten.
- Chantal Lafort en Ward De Groote
- Plaatsen beperkt tot 45. Inschrijven noodzakelijk: https://www.natuurpunt.be/agenda/lezing-sos-kievit-51002
- Vincent Decroock; vincent.decroock@proximus.be

Zaterdag 15 januari

RO: beheerwerken in natuurreservaat de Pyreneeën

- 9u - 14u
- Hof Ter Guchten, Rotterij 278 - Ronse
- Opruimen van snoeihout
- Werner Schalck (verantwoordelijke beheerwerken, 0476 04 24 29)
- We voorzien een drankje en hapje voor de helpers.
- Philippe Moreaux, 0476 49 24 61
- Werkhandschoenen, eventueel snoeitang of riek.

ZV: Werkdag Middenloop Zwalm

- 10u - 15u
- Ingang Vossenhol, Vossenholstraat, Zottegem (parkeerplaatsen voor auto's zijn beperkt)
- Verwijderen van opslag en bramen

in een hooiland.
Koen Gintelenberg; koen.gintelenberg@telenet.be
Stevig schoeisel, werkhandschoenen, eventueel spade en bijl

OUD: Natuurbeheerswerken Natuurgebied De Langemeersen

9u -16u
Meersstraat thv doorsteek naar de Schelde, Petegem aan de Schelde
We knotten een deel van de knotwilgenrijen, om zo een typerend landschapselement van de Scheldevallei te behouden. Het hout dat vrijkomt kan verdeeld worden onder deelnemers als brandhout. We zorgen 's middags voor warme soep.
Inschrijven via website van NatuurpuntOudenaardePlus of via mail naar NatuurpuntOudenaardePlus@gmail.com
Paul Cardon 0474 39 02 77 cardon.paul@gmail.com
Takkenschaar, handzaagjes, werkhandschoenen, laarzen of waterdicht schoeisel, eventueel kettingzaag.

Zondag 16 januari

VA + VWG: Watervogeltocht Donk en Langemeersen

9u – 12u
Parking Donkvijver bij Outsider
Winterse wandeltocht met speciale aandacht voor watervogels langs de Donk en Langemeersen.
Dimitri Van de Populiere
Graag inschrijven zodat we kunnen verwittigen bij annulering.
dimitrivandepopuliere@hotmail.com - 0473 52 13 44
Stevig waterdicht schoeisel, verrekijker, vogelgids, warme kledij

KRB: nieuwjaarswandeling

Vanaf 14u
Kerk van Zegelsem, Sint-Ursmarsusstraat
Meer info: contact@burreken.be
Kathleen Geldmeyer, henkenkathleen@telenet.be en Filip Hebbrecht, filip.hebbrecht@telenet.be
Goede wandelschoenen of laarzen

Donderdag 20 januari

BC: Cursus bomen en struiken in winterkleed, deel 2

19u30 – 22u30
Johan's Lodge, Boekelbaan 73, 9630 Zwalm – Sint-Blasius-Boekel
Deze cursus gaat over het herkennen van bomen en struiken tijdens de winter. Het accent ligt op bladverliezende bomen en struiken en herkenning aan de hand van knoppen, twijgen, schors en silhouet. Maar ook altijdgroene bomen en struiken krijgen de nodige aandacht.
Hans Vermeulen
https://www.natuurpunt.be/agenda/cursus-bomen-en-struiken-winterkleed-brakel-47381
Vincent Decroock; vincent.decroock@proximus.be

Zaterdag 22 januari

BC: Cursus bomen en struiken in winterkleed, deel 3

9u30 – 12u
Mijnwerkerspad
De eerste excursie gaat door langs het Mijnwerkerspad dat door zijn ontstaan, structuur en ontwikkeling een enorme variatie telt aan bomen en struiken.
Hans Vermeulen
https://www.natuurpunt.be/agenda/cursus-bomen-en-struiken-winterkleed-brakel-47381
Vincent Decroock; vincent.decroock@proximus.be

Zondag 23 januari

ZV: Nieuwjaarswandeling

10u – 12u
Boembekemolen
We wandelen het nieuwe jaar in doorheen het glooiende landschap met beken en knuppelpaden. Aansluitend organiseren we een receptie, 12u – 13u.
Karel De Vuyst: devuystkarel@gmail.com

TLES: startactiviteit in Machelen

14u – 17u
Guldepoort Machelen (Zulte)
Tradities moeten we in ere houden. Onze eerste activiteit van het jaar start in Machelen, we ontdekken met meerdere gidsen de natuurplekjes rond het centrum. Er is een speelse wandeling voor jonge gezin-

nen. We sluiten af met gratis pannenkoeken en geven een overzicht van alle nieuwe activiteiten (als de laatste richtlijnen dit toelaten).
- Meerdere gidsen
- Reserveren verplicht op natuurpunt.be/activiteiten
- Koen Houthoofd

Woensdag 26 januari

RO: LAV (Lokale Algemene Vergadering) van Afdeling Ronse

- 19u - 22u
- De Branderij Zuidstraat 13 - Ronse
- Bespreking van het voorbije jaar en planning van het nieuwe werkjaar. Eventueel verkiezing van nieuwe bestuursleden. Iedereen die zich actief wenst in te zetten is zeker welkom!
- We voorzien een grastis hapje en drankje.
- Philippe Moreaux 0476 49 24 61, Moreauxphilippe1951@gmail.com

Zaterdag 29 januari

KR: Beheersdag Grootmeers

- 8u30-12u
- Groot hekken aan Trekweg langs Schelde
- Werken op natuurreservaat Grootmeers
- Er wordt aan de deelnemers soep aangeboden. Gelieve een seintje geven indien u deelneemt.
- André Vandecapelle - 0498 45 93 42
- Werkhandschoenen, bijl of hakmes, (ketting)zaag

BC: Cursus bomen en struiken in winterkleed, deel 4

- 9u30 – 12u
- Ravottersbos en Kloosterbos
- De tweede excursie gaat door in het Ravottersbos en Kloosterbos, twee historische boscomplexen met de typische kenmerken van het Vlaamse Ardennenbos.
- Hans Vermeulen
- https://www.natuurpunt.be/agenda/cursus-bomen-en-struiken-winterkleed-brakel-47381
- Vincent Decroock; vincent.decroock@proximus.be

KBE: Gezinswerkdag Bos t'Ename

- 9u -12u en/of 13u30- 17u
- loods, Boskant 56 te Oudenaarde.
- Elke laatste zaterdag van de maand wordt er gewerkt in Bos t'Ename, van hakhout afzetten tot hooien.
- Pieter Blondé, 0488 36 22 79 pieterblonde@hotmail.com en Guido Tack, 0474 90 02 30 guido.tack1@telenet.be
- Goed schoeisel of laarzen en werkhandschoenen.

Zondag 30 januari

KBE+ NPOplus: Winterwandeling in Bos t' Ename + nieuwjaarsreceptie kern Bos t' Ename & Natuurpunt Oudenaarde plus.

- Wandeling 9u - 11u45; receptie 11.45u
- 9u: Prov. Archeologisch Museum (PAM), Lijnwaadmarkt 20 te Ename 11.45u: Loods, Boskant 56 te Oudenaarde
- Guido Tack, 0474 90 02 30
- Goede wandelschoenen

RO + VWG: Vogeltocht naar natuurreservaat 'de Uitkerkse polder' te Blankenberge.

- 8u – 19u.
- Parking vooraan het winkelcomplex César Snoecklaan ter hoogte van Auto 5. Aansluiten is ook mogelijk om 9u30 aan het bezoekerscentrum 'De Groenwaeke' te Uitkerke (Blankenberge).
- Vogelexcursie in een prachtig polderlandschap.
- Philippe Moreaux 0476 492 461 moreauxphilippe1951@gmail.com
- Inschrijven verplicht, o.a. om de carpooling te organiseren.
- Mondmasker. Warme kledij, een verrekijker en eten en drinken voor de ganse dag. Beter laarzen dan stapschoenen wegens erg modderig op sommige plaatsen!

MOW: Gangulphuswandeling vanuit Dikkele

- 14u - 17 u.
- Brouwerijstraat, kerk van Dikkele (Zwalm)
- Bij deze wandeling uit de MOW-wandelgids De Vlaamse Ardennen aan je voeten, ontdek je met gids Harry het dorpje Dikkele, één van de 50 mooiste dorpen van Vlaanderen.
- Harry Verwee
- info@milieufrontomerwattez.be of bel 0476 17 07 67
- Mondmasker, geschikte wandelkledij en schoenen

Maandag 31 januari

KBE: Werkdag Bos t'Ename

- 9u30 -12u en/of 13u30- 17u
- loods, Boskant 56 te Oudenaarde.
- Naast de maandelijkese gezinswerkdag op de laatste zaterdag van de maand wordt er eveneens elke laatste maandag een werkdag georganiseerd. De werkzaamheden gaan van hakhout afzetten tot hooien.
- Eddy De Bock, 0474 77 00 54 thebockfamily@hotmail.com
- Goed schoeisel of laarzen en werkhandschoenen.

FEBRUARI 2022

Vrijdag 4 februari

ZV: Algemene Ledenvergadering afdeling Zwalmvallei

- 19u30
- De Zondige Zeven, Dorpsplein, Sint-Goriks-Oudenhove
- Samenstellen van het bestuur en bij een hapje en een drankje onze natuur en onze werking evalueren.
- Jan François : jan@aardbol.be

Zaterdag 5 februari

KRB: werken in de natuur

- 9u – 12u30
- Groenstraat in Horebeke
- Maaien, snoeien, paadjes vrijhouden, afsluitingen herstellen... Met een goed team samenwerken en genieten van de natuur: boeiend, ontspannend, leerrijk.
- Ludo Vanderlinden, 0479 46 69 37, contact@burreken.be Graag een seintje als je komt.
- Werkhandschoenen

Zaterdag 5 februari

OUD: Natuurbeheerswerken Natuurgebied De Langemeersen

- 9u -16u
- Meersstraat thv doorsteek naar de Schelde, Petegem aan de Schelde
- We knotten een deel van de knotwilgenrijen, om zo een typerend landschapselement van de Scheldevallei te behouden. Het hout dat vrijkomt kan verdeeld worden onder deelnemers als brandhout. We zorgen 's middags voor warme soep.
- Inschrijven via website van NatuurpuntOudenaardePlus of via mail naar NatuurpuntOudenaardePlus@gmail.com
- Paul Cardon 0474 39 02 77 cardon.paul@gmail.com
- ☑ Takkenschaar, handzaagjes, werkhandschoenen, laarzen of waterdicht schoeisel, eventueel kettingzaag.

Zondag 6 februari

VA + VWG: Vogeltocht naar Schouwen – Duiveland (Zeeland)

- 7u – 18u30/19u
- Kerkplein Eke
- Op zoek naar wintervogels en typische watervogels zoals ganzen, eenden en steltlopers. Hoogtepunt van de dag kan de Ijseend worden aan Brouwersdam!
- Niko Van Wassenhove
- We maken de verplaatsing per wagen kostendelend (o.a. tunnel). We nemen onze lunch mee of er is de mogelijkheid om te luchen in de Heerenkeet. Inschrijven verplicht! De tocht zal verlopen volgens de dan geldende coronamaatregelen. Iedereen krijgt een seintje hoe dit dan zal verlopen of desnoods wordt de tocht afgelast indien dit niet haalbaar is.
- nikovanwassenhove@hotmail.com.
- ☑ Warme, winddichte kledij, vogelgids, verrekijker, telescoop en lunch

Zaterdag 12 februari

ZV: Werkdag Perlinkvallei

- 9u – 12u
- Parking kerk Sint-Blasius-Boekel, Marlboroughstraat, Zwalm.
- Vincent Decroock; vincent.decroock@proximus.be

Zondag 13 februari

VA + MOW: Trage Wegenwandeling in het geutelingendorp Elst.

- 14u – 17u30
- Kerk van Elst (St-Appolloniaplein).
- Wandelen langs de trage wegen in Elst, met aandacht voor natuur en landschap. We ontdekken weer enkele verrassende doorsteekjes aan de hand van de wandelknooppuntenkaart van het Milieufront Omer Wattez. En terwijl je dan toch in Elst bent, waarom geen geutelingen proeven of kopen en meenemen? We tonen jullie op het einde van de wandeling de weg
- Filip Keirse, 0487 64 79 01 en Marc Dejonghe, 0485 82 12 04
- Inschrijven verplicht via https://www.natuurpunt.be/agenda/trage-wegenwandeling-het-geutelingendorp-elst-50997
- ☑ Waterdicht schoeisel, verrekijker

RO: bezoek aan het gemeentelijk natuurreservaat van Frasnes, nadien boswandeling nabij het kasteel van Anvaing

- 14u - 18 u
- Parking achter het gemeentehuis en administratief centrum van Frasnes-lez-Anvaing, in de deelgemeente Frasnes, Place de l'Hôtel de Ville 1. De parking ligt tussen dit administratief centrum en het reservaat.
- Water- en bosvogels
- Philippe Moreaux, 0476 49 24 61, Moreauxphilippe1951@gmail.com
- ☑ Laarzen of wandelschoenen

Zaterdag 19 februari

RO: beheerwerken in natuurreservaat de Pyreneeën

- 9u – 14u
- Hof Ter Guchten, Rotterij 278 te 9600 Ronse
- Opruimen van prikkeldraad en snoeihout, uitdiepen van poelen
- Werner Schalck (verantwoordelijke beheerwerken, 0476 04 24 29)
- We voorzien een drankje en hapje voor de helpers.
- Philippe Moreaux, 0476 49 24 61
- ☑ Serke handschoenen, kniptang voor ijzerdraad

ZV: Werkdag Middenloop Zwalm

- 10u – 16u
- In functie van de uit te voeren werken. Mail contactpersoon voor opname in de mailinglist.
- Koen Gintelenberg; koen.gintelenberg@telenet.be
- ☑ Stevig schoeisel, werkhandschoenen

RO: beheerwerken in natuurreservaat de Pyreneeën

- 9 uur tot 14 uur
- 9 uur aan Hof Ter Guchten, Rotterij 278 te 9600 Ronse
- Opruimen van prikkeldraad en snoeihout, uitdiepen van poelen
- Werner Schalck (verantwoordelijke beheerwerken, 0476 04 24 29)
- We voorzien een drankje en hapje voor de helpers.
- Philippe Moreaux (0476 492 461)
- ☑ Sterke handschoenen, kniptang voor ijzerdraad

Zaterdag 26 februari

BC: cursus Natuurverkenner, deel 1 - Lokale werking

- 9u30 – 12u30
- Boembekemolen, Boembeke 18, 9660 Brakel
- Cursus georganiseerd door Natuurpunt Zwalmvallei – Bezoekerscentrum Vlaamse Ardennen Boembekemolen
- Vincent Decroock
- https://www.natuurpunt.be/agenda/natuurverkenner-49755
- Vincent Decroock; vincent.decroock@proximus.be

KBE: Gezinswerkdag Bos t'Ename

- 9u -12u en/of 13u30- 17u
- loods, Boskant 56 te Oudenaarde.

Elke laatste zaterdag van de maand wordt er gewerkt in Bos t'Ename, van hakhout afzetten tot hooien.
Pieter Blondé, 0488 36 22 79 pieterblonde@hotmail.com en Guido Tack, 0474 90 02 30 guido.tack1@telenet.be
Goed schoeisel of laarzen en werkhandschoenen.

KR: Beheersdag Grootmeers

8u30 - 12u
Groot hekken aan Trekweg langs Schelde
Werken op natuurreservaat Grootmeers
Er wordt aan de deelnemers soep aangeboden. Gelieve een seintje geven indien u deelneemt.
André Vandecapelle - 0498 45 93 42
Werkhandschoenen, bijl of hakmes, (ketting)zaag

Zondag 27 februari

VA+ VWG: Op zoek naar spechten en mezen in het Kluisbos

7u – 10u
parking van het recreatieoord Kluisbos, Poletsestraat Ruien
Voorjaarsgeluiden en territoriumgedrag van boomklevers, mezen (o.a. glanskop) en spechten, mogelijks middelste bonte specht.
Thijs Lietaer, 0473 58 17 14.
Warme kledij, goed schoeisel, verrekijker.

BC: Gezinswandeling : Bomen en struiken in winterkleed

14u – 17u
Parking kerk Sint-Blasius-Boekel, Marlboroughstraat, Zwalm.
Tijdens deze wandeling kijken we hoe bomen en struiken zich aanpassen in de winter. Nadien genieten we van heerlijke geutelingen.
Vincent Decroock
vincent.decroock@proximus.be

Maandag 28 februari

KBE: Werkdag Bos t'Ename

9u30 -12u en/of 13u30- 17u
loods, Boskant 56 te Oudenaarde.
Naast de maandelijkse gezinswerkdag op de laatste zaterdag van de maand wordt er eveneens elke laatste maandag een werkdag georganiseerd. De werkzaamheden gaan van hakhout afzetten tot hooien.
Eddy De Bock, 0474 77 00 54 thebockfamily@hotmail.com
Goed schoeisel of laarzen en werkhandschoenen.

MAART 2022

Zaterdag 5 maart

KRB: werken in de natuur

9u – 12u30
Groenstraat in Horebeke
Maaien, snoeien, paadjes vrijhouden, afsluitingen herstellen... Met een goed team samenwerken en genieten van de natuur: boeiend, ontspannend, leerrijk.
Ludo Vanderlinden, 0479 46 69 37, contact@burreken.be
Graag een seintje als je komt.
Werkhandschoenen

BC: Cursus natuurverkenner, deel 2 - Ecologie

9u30 – 12u30
Boembekemolen, Boembeke 18, 9660 Brakel
D. Everaert
https://www.natuurpunt.be/agenda/natuurverkenner-49755
vincent.decroock@proximus.be

Dinsdag 8 maart

KRB: cursus waarnemingen.be

19u – 21u30
OC De drie sleutels, Driesleutelstraat 11, Oudenaarde-Mater
Waarnemingen.be wil iedereen in staat stellen om natuurwaarnemingen op te slaan en te delen via internet om zo de natuurrijkdom van België en de wereld vast te leggen. Hoe waarnemingen opslaan, ook voor een bepaald gebied? Link met ObsIdentify?
Jens Verwaerde of Hannes Ledegen
Inschrijven via website Natuurpunt (cursussen). Prijs 5 euro.
Marie-Anne De Geest, marie-anne.de.geest@hotmail.be 0474 56 05 04

Zaterdag 12 maart

ZV: Werkdag Perlinkvallei

9u – 12u
Parking kerk Sint-Blasius-Boekel, Marlboroughstraat, Zwalm.
Vincent Decroock; vincent.decroock@proximus.be

Zondag 13 maart

VA: Landschaps- en geowandeling in het Kluisbos

14u – 17u
Parking naast Boswachtershuisje, Fazantdreef 3 - Kluisbergen
Tijdens deze landschaps- en geologiewandeling verneem je meer over het ontstaan van de heuvels van de Vlaamse Ardennen. We wandelen door en langs de randen van het Kluisbos en staan ook stil bij prachtige panorama's en natuur in en rond het Kluisbos. Afstand ongeveer 8 km.
Dirk Libbrecht en Lucia Decuyper
Inschrijven verplicht via https://www.natuurpunt.be/agenda/landschaps-en-geowandeling-het-kluisbos-51233
Lucia Decuyper: 0473 95 36 05 - lucia_decuyper@hotmail.com
Stevig Schoeisel

somethingellis
GRAFISCH ONTWERP // INTERIEURFOTOGRAFIE
GSM 0479 433 711 // ELLIS.DEVUYST@GMAIL.COM // WWW.SOMETHINGELLIS.BE

RO: Bezoek aan natuurreservaat Canisvliet (Westdorpe - Terneuzen – Zeeuws-Vlaanderen Nederland)

- 13u - 18u
- Parking vooraan het winkelcomplex César Snoecklaan ter hoogte van auto 5, of om 14 uur aan Bernhardstraat 80 te Westdorpe, Zeeuws-Vlaanderen (Nederland)
- Canisvliet, een gebied met de Canisvlietse Kreek, bossen, vochtige weilanden, ooit ontstaan uit schorren en slikken.
- Lokale gids natuur en geschiedenis
- Inschrijving verplicht. Betalende activiteit: +/- 10 euro. Wandeling van ca. 9 km. We parkeren aan een boerderijrestaurant. Mogelijkheid om er te eten of te drinken.
- Yves Debyttere, 0497 57 21 71
- ☑ Stevige schoeisel.

MOW: Bezoek aan huis Beaucarne

- 14u - 17u
- Beaucarnestraat 9, Ename
- Het historische huis Beaucarne in Ename is een 18de-eeuwse familiewoning die sinds 1748 door dezelfde familie bewoond werd. Het bevat talrijke authentieke kunstwerken, 18de-eeuws meubilair en vele curiosa. We sluiten af met een authentieke afternoon tea met gebak!
- Julien Fornari
- Gids Julien is een rechtstreekse afstammeling van de familie Beaucarne
- info@milieufrontomerwattez.be of bel 0476 17 07 67

OUD: Landschapswandeling langs Scheldemeersen, oude Scheldemeanders en oude kasteelparken te Elsegem en Petegem.

- 14u – 17u
- Kerk van Elsegem, Elsegemplein te Elsegem
- Via het kouterlandschap trekken we richting Scheldemeersen en langs historische plaatsen zoals Oud kasteel van Petegem, Abdij Beaulieu, de Scheldemeanders van het Anker en Elsegem om te eindigen via het gemeentelijk domein de Ghellinck. Wandeling van ongeveer 10 km
- Paul Cardon 0474 39 02 77 cardon.paul@gmail.com
- Inschrijven via website Natuurpunt of via mail naar NatuurpuntOudenaardePlus@gmail.com
- ☑ Goede wandelschoenen

Zaterdag 19 maart

RO: beheerwerken in natuurreservaat de Pyreneeën

- 9 u - 14u
- Hof Ter Guchten, Rotterij 278 - Ronse
- Verwijderen van de woekerende exotische plant Berenklauw in een bosje van het reservaat. Het sap van de berenklauwbladeren kan brandwonden veroorzaken. In maart is de plant echter nog heel klein en kan ze gemakkelijk vernietigd worden.
- Werner Schalck (verantwoordelijke beheerwerken, 0476 04 24 29)
- We voorzien een drankje en hapje voor de helpers.
- Philippe Moreaux (0476 492 461)
- ☑ Spade, werkhandschoenen, lange broek en bovenkledij met lange mouwen

ZV: Werkdag Middenloop Zwalm

- 10u – 16u
- In functie van de uit te voeren werken. Mail contactpersoon voor opname in de mailinglist.
- Koen Gintelenberg; koen.gintelenberg@telenet.be
- ☑ Stevig schoeisel, werkhandschoenen

BC: Cursus natuurverkenner, deel 3 - Actief natuurbeheer

- 9u30 – 12u30 en 13u – 16u
- Natuurgebied Middenloop Zwalm
- Koen Gintelenberg
- https://www.natuurpunt.be/agenda/natuurverkenner-49755
- vincent.decroock@proximus.be

Zondag 20 maart

BC: Lezing: Natuurvriendelijke tuin

- 10u – 11u30
- Boembekemolen, Boembeke 18, 9660 Brakel
- In elke tuin komt natuur voor maar niet elke tuin is natuurvriendelijk. Diederik Volckaert vertelt hoe je met eenvoudige principes veel natuur aantrekt. Hij toont aan dat je niet alleen van je eigen tuin een klein paradijs kan maken maar tegelijk ook bijdraagt aan het grootste natuurreservaat van Vlaanderen.
- Diederik Volckaert
- Els Decoster; els.decoster@skynet.be

VA: Ledencafé (algemene vergadering)

- 9u30: een sterke koffie of een kruidige thee met ontbijtkoeken.
  10u: visuele terugblik op de activiteiten van het voorbije jaar in het Burreken, de Maarkebeekvallei en het Paddenbroek + tip van de sluier opgelicht van het programma 2022
- Café 'De Lustige Boer', Maarkeweg 72, 9680 Maarkedal
- Dit alles in een gezellige sfeer en in het gezelschap van vrienden en een streekbier als afsluiter
- Gratis. Alle leden van Natuurpunt afd. Vlaamse Ardennen zijn van harte welkom !
- Vooraf inschrijven via 055 30 98 10 of johan.cosijn@telenet.be

VA + VWG: Vroegemorgentocht in Oudenaarde

- 6u30 – 9u30.
- Vrije parking aan Vestingen te Oudenaarde (einde Minderbroederstraat)
- We luisteren en genieten van de vogelzang van de eerste boodschappers van de lente. In dit deel van de lente zijn lang niet alle soorten vogels terug van het verre Zuiden. Ideaal dus voor de beginnende vogelliefhebber om kennis te maken met een paar vogelwijsjes.
- André Wandels en Dimitri Van de Populiere
- dimitrivandepopuliere@hotmail.com
- ☑ Laarzen of waterdicht schoeisel, verrekijker.

Zaterdag 26 maart

KBE: Gezinswerkdag Bos t'Ename

- 9u -12u en/of 13u30- 17u
- loods, Boskant 56 te Oudenaarde.
- Elke laatste zaterdag van de maand wordt er gewerkt in Bos t'Ename, van hakhout afzetten tot hooien.
- Pieter Blondé, 0488 36 22 79 pieterblonde@hotmail.com en Guido Tack, 0474 90 02 30 guido.tack1@telenet.be
- ☑ Goed schoeisel of laarzen en werkhandschoenen.

KR: Beheersdag Grootmeers

- 8u30 -12u
- Groot hekken aan Trekweg langs Schelde
- Werken op natuurreservaat Grootmeers
- Er wordt aan de deelnemers soep aangeboden. Gelieve een seintje geven indien u deelneemt.
- André Vandecapelle - 0498 45 93 42
- ☑ Werkhandschoenen, bijl of hakmes, (ketting)zaag

BC: Boekvoorstelling "12.000 jaar Bos t'Ename" door de auteur Guido Tack

- 20u
- Boembekemolen, Boembeke 18, 9660 Brakel
- Bos t'Ename. Over geen enkel bos van de Lage Landen en wellicht van Europa zijn we zo goed gedocumenteerd. Bijna 40 jaar intensief onderzoek leverde een pak uitzonderlijke documentatie op, zowel over de geschiedenis als over de biodiversiteit en over de wisselwerking tussen beide.
- ☺ Guido Tack heeft vooral expertise in historische ecologie en is een beGeesterd spreker. Conservator van het natuurreservaat Bos t'Ename sinds de oprichting in 1992. Hij kent het bos als geen ander en brengt het met veel humor voor de toehoorder tot leven.
- Vincent Decroock; vincent.decroock@proximus.be

Zondag 27 maart

BC: Gezinswandeling: Cotthembos

- 14u – 16u
- Marktplein Sint-Lievens-Houtem, aan het Livinuskruis. Parkeren kan op de grote parking Hofkouter of op Marktplein.
- Wandeling doorheen de vallei van de Cotthembeek en het Cotthembos, een bos dat aardig wat verrassingen in petto heeft en talrijke voorjaarsbloeiers tevoorschijn tovert.
- ☺ Brigite Pede
- vincent.decroock@proximus.be

OUD: Voorjaarswandeling en Algemene vergadering NatuurpuntOudenaardePlus

- 9u – 12u30
- Kerk Mullem, Mullemstraat te Oudenaarde
- Na een wandeling langs ons natuurgebied de Rooigembeekvallei sluiten we af in de oude gemeenteschool met een drankje en een overzicht van de werking van onze afdeling in het voorbije jaar en de plannen voor het nieuwe jaar.
- Inschrijven via website Natuurpunt of via mailadres NatuurpuntOudenaardePlus@gmail.com
- Paul Cardon 0474 39 02 77 cardon.paul@gmail.com
- ☑ Goede wandelschoenen, verrekijker.

Maandag 28 maart

KBE: Werkdag Bos t'Ename

- 9u30 -12u en/of 13u30- 17u
- loods, Boskant 56 te Oudenaarde.
- Naast de maandelijkese gezinswerkdag op de laatste zaterdag van de maand wordt er eveneens elke laatste maandag een werkdag georganiseerd. De werkzaamheden gaan van hakhout afzetten tot hooien.
- Eddy De Bock, 0474 77 00 54 thebockfamily@hotmail.com
- ☑ Goed schoeisel of laarzen en werkhandschoenen.

APRIL 2022

Van vrijdag 1 april tot zondag 30 oktober

BC: Opening Zomerseizoen voor de Boembekemolen

- Woe, Vrij, Za van 14u – 18u, zondag 10u – 18u
- Boembekemolen, Boembeke 18, 9660 Brakel
- Van vrijdag 1 april tot zondag 30 oktober is de Boembekemolen elke woensdag-, vrijdag- en zaterdagnamiddag geopend van 14u tot 18u. Op zondag van 10u tot 18u.
  Iedereen is welkom in de molen en op het terras. Bovendien is de molen het ideale vertrekpunt voor een lichte of stevige wandeling in de Zwalmvallei. Diverse info is beschikbaar in de molen. Parking aan Boembekemolen, parking Mijnwerkerspad in de Slijpstraat (afstand 2 km), parking school Michelbeke (afstand 1,5 km).
- Kaarten van de streek en diverse info is beschikbaar in de molen.
- devuystkarel@gmail.com

Zaterdag 2 april

BC: Cursus natuurverkenner, deel 4 - Planten

- 9u30 – 12u30
- Boembekemolen, Boembeke 18, 9660 Brakel
- K. Keppens
- https://www.natuurpunt.be/agenda/natuurverkenner-49755
- vincent.decroock@proximus.be

BC: Pannenkoeken @ Boembekemolen (ter plaatse)

- 14u – 18u
- Boembekemolen, Boembeke 18, 9660 Brakel
- opening nieuw seizoen
- Wim & Carla, carlaverdonckverdonck@hotmail.com of 0472898170

KRB: werken in de natuur

- 9u – 12u30
- Groenstraat in Horebeke
- Maaien, snoeien, paadjes vrijhouden, afsluitingen herstellen... Met een goed team samenwerken en genieten van de natuur: boeiend, ontspannend, leerrijk.
- Ludo Vanderlinden, 0479 46 69 37, contact@burreken.be
  Graag een seintje als je komt.
- ☑ Werkhandschoenen

Zondag 10 april

VA + VWG: Vroegemorgentocht in Lozerbos

- 6u30 – 10u.
- Parking aan de Zandvlooi (Passionistenstraat, Lozer)
- We luisteren en genieten van de vogelzang van de boodschappers van de lente. In dit deel van de lente zijn al wat meer soorten vogels terug van het verre zuiden. Ideaal dus voor de beginnende vogelliefhebber om kennis te maken met een paar nieuwe vogelwijsjes.
- André Wandels en Dimitri Van de Populiere
- dimitrivandepopuliere@hotmail.com
- ☑ Laarzen of waterdicht schoeisel, verrekijker.

BC: Voorjaarsbloeiers in de Perlinkvallei

- 14u – 17u
- Parking kerk Sint-Blasius-Boekel, Marlboroughstraat, Zwalm.
- In de Perlinkvallei gaan we op zoek naar tal van voorjaarsbloeiers
- Vincent Decroock
- vincent.decroock@proximus.be

Donderdag 14 april

TLES en Okra Deinze: lezing: 'de wondere wereld van de vogels'

- 14u30-17u
- Zaal ter Leie, Nieuwstraat 24 Deinze
- In deze lezing nemen we een verfrissende duik in de wereld van de vogels. We maken kennis met hun bonte verschijningen met de meest uiteenlopende kleuren, vormen en gedragingen. Waarvoor dienen al die speciale snavels? En waarom is een nachtegaal een saai bruin vogeltje en de blauwborst zo opvallend? Hoe overleven piepkleine vogeltjes een ijskoude winternacht? Waarom slapen spreeuwen met zoveel samen en hoe komt het dat ze niet tegen mekaar aanvliegen. Dit alles en nog veel meer wordt op een boeiende en soms ludieke manier uit de doeken gedaan door een échte vogelkenner, opgefleurd met prachtige foto's en filmpjes.
- Tim De Winter – Natuurpunt CVN
- 8 EUR / 6 EUR voor leden Natuurpunt (lidkaart meenemen) en Okra

Zaterdag 16 april

ZV: Werkdag Middenloop Zwalm

- 10u – 16u
- In functie van de uit te voeren werken. Mail contactpersoon voor opname in de mailinglist.
- Koen Gintelenberg; koen.gintelenberg@telenet.be
- ☑ Stevig schoeisel, werkhandschoenen

Maandag 18 april

VA: Voorjaarswandeling in het Hotondbos te Zulzeke

- 14u – 17u
- Hotondmolen, Zandstraat 4 te Kluisbergen
- Voorjaarswandeling in Hotondbos te Kluisbergen met aandacht voorjaarsflora (Wilde hyacint, Goudveil, Dotterbloem, etc), geologie, historiek en landschap.
- Filip Keirse en Lucia Decuyper
- Gelieve vooraf in te schrijven via https://www.natuurpunt.be/agenda/voorjaarswandeling-het-hotondbos-te-kluisbergen-51108
- Filip Keirse, filip.keirse@telenet.be 0487 647901
- ☑ Goede wandelschoenen

RO: Voorjaarswandeling in het Muziekbos

- 14u- 17u
- Parochiezaal La Salette Louise-Marie (naast de kerk), grens Ronse en Maarkedal, 9600 Ronse
- Jo Glibert, 0477 51 94 19, johan.glibert@gmail.com
- Vooraf inschrijven! Let op, de wandelingen en kaasavond kunnen afzonderlijk geboekt worden. Iedereen is welkom!
- Jo Glibert, 0477 51 94 19, johan.glibert@gmail.com
- ☑ Goede wandelschoenen

RO: kaasavond ter voordele van aankoop reservaten

- Vanaf 17u
- Parochiezaal La Salette Louise-Marie (naast de kerk), grens Ronse en Maarkedal, 9600 Ronse
- Aansluitend op de Vlaamse Ardennendag (gegidste wandelingen)
- Vooraf inschrijven! Let op, de wandelingen en kaasavond kunnen afzonderlijk geboekt worden. Iedereen is welkom!
- Jo Glibert (0477 51 94 19)

BC: Paasontbijt @ Boembekemolen

- 9u - 12u
- Reserveren via carlaverdonckverdonck@hotmail.com of 0472898170
- 15€ per ontbijtbord (incl. glas cava)
- Carla & Wim; 0472898170 carlaverdonckverdonck@hotmail.com

ZV + BC : Montmarktje te Roborst Workshops en Voorstelling Bezoekerscentrum

- 10u - 16u
- Kerkplein, Borstekouterstraat 59, 9630 Roborst
- In samenwerking met JNM worden workshops georganiseerd waarin kinderen leren nestkastjes maken. Tevens wordt het Bezoekerscentrum Vlaamse Ardennen Boembekemolen voorgesteld en is er info te verkrijgen rond de activiteiten van het Bezoekerscentrum.
- vincent.decroock@proximus.be

KR: Wandeling in het Vuilbroek

- 14u – 15u
- Speelplein van Kruishoutem thv Warandestraat 2
- Een gegidste wandeling in het Vuilbroek; een natuurreservaatje in het centrum van Kruishoutem
- Axel Heyerick
- Axel Heyerick 0479 29 94 73
- ☑ Laarzen, veldgidsen

Zaterdag 23 april

BC: Cursus natuurverkenner, deel 5- Planteninventaris

- 13u – 16u
- Tuin van Cien, Molenberg 9, Zwalm
- K. Keppens
- https://www.natuurpunt.be/agenda/natuurverkenner-49755
- vincent.decroock@proximus.be

Zondag 24 april

KRB + VWG: Vroege morgenwandeling in natuurreservaat het Burreken

- 6u – 9u30
- Parking voetbalveld Rovorst 48, Zegelsem (Brakel)
- We nemen je mee voor een vroege morgenwandeling door het mooie en heuvelachtig natuurgebied Burreken. We luisteren en genieten van het vogelconcert in en rond het bos. Ideaal om vogelgeluiden te leren herkennen tussen de bloeiende voorjaarsflora. We eindigen met een rondleiding in het faunahuis.
- Ludo Vanderlinden, 0479 46 69 37 vanderlinden.lu@telenet.be
- Max. 15 personen. Inschrijven bij Ludo Vanderlinden.
- ☑ Aangepast schoeisel (modder), verrekijker.

VA+ WMBV + OUD: Gezinswandeling in de Maarkebeekvallei.

- 14u – 17u
- kerk van Maarke, Maarkeweg-Kokkerellestraat
- Natuurwandeling in de Maarkebeekvallei met speciale aandacht voor de voorjaarsbloeiers in het Eeckhoutbos en het Longkruidbosje.
- Johan Cosijn, 055 30 98 10.
- ☑ Stevig schoeisel of laarzen, verrekijker.

PWG + TLES: Voorjaarsbloeiers in Astene dreef

- 14u - 17u
- Parking Apotheek Hoek Kerselaarslaan- Krekelstraat Astene, Deinze
- Plantenexcursie voor beginners
- An G, 0472 55 04 94 (enkel op de dag zelf) en Werner Dejonckheere, 0477 84 72 35
- ☑ Stapschoenen of laarzen, loep

BC: Molendag - Gezinswandeling : Molenbiotoop

- 14u -16u
- Boembekemolen, Boembeke 18, Brakel
- Tijdens deze wandeling leren we hoe een molen functioneert in de omgeving en hoe deze molen ook het landschap bepaalt.
- Jo Janssens
- jan@aardbol.be

Maandag 25 april

KBE: Werkdag Bos t'Ename

- 9u30 -12u en/of 13u30- 17u
- loods, Boskant 56 te Oudenaarde.
- Naast de maandelijkese gezinswerkdag op de laatste zaterdag van de maand wordt er eveneens elke laatste maandag een werkdag georganiseerd. De werkzaamheden gaan van hakhout afzetten tot hooien.
- Eddy De Bock, 0474 77 00 54 thebockfamily@hotmail.com
- ☑ Goed schoeisel of laarzen en werkhandschoenen.

Zaterdag 30 april

KBE: Gezinswerkdag Bos t'Ename

- 9u -12u en/of 13u30- 17u
- loods, Boskant 56 te Oudenaarde.
- Elke laatste zaterdag van de maand wordt er gewerkt in Bos t'Ename, van hakhout afzetten tot hooien.
- Pieter Blondé, 0488 36 22 79 pieterblonde@hotmail.com en Guido Tack, 0474 90 02 30 guido.tack1@telenet.be
- ☑ Goed schoeisel of laarzen en werkhandschoenen.

FERYN
milieuconsulenten BV
www.ferynjan.be info@ferynjan.be

De Toornige Teek

Met de winter kunnen we met gerust gemoed de natuur in trekken zonder beducht te moeten zijn voor teken maar misschien is het nuttig om nog eens Lymeziekte onder de aandacht te brengen. Vorig jaar verscheen een bijzonder interessant en nuttig boekje dat alle feiten en recent onderzoek over deze ziekte bundelt: Hovius *et al.,* (2021) - Lymeziekte, over teken, tekenbeten en tekenbeetziekten - Stichting biowetenschappen en maatschappij

Dracula voorstellen

Iedereen kent tegenwoordig wel de teek die lijkt op een plat spinnetje. De teek kent drie levensstadia: larve (0,5 tot 1 mm), nimf (2 tot 3,5 mm) en volwassen teek (7 tot 15 mm). In elk van deze stadia heeft een teek bloed nodig. Als de gastheer besmet is kunnen de teken bij het zuigen van bloed drager worden van de Borrelia-bacterie. Vooral nimfen en vrouwtjes kunnen drager zijn van de Borrelia-bacterie. Er bestaan meerdere Borrelia-bacteriën maar *Borrelia burgdorferie s.l.* is de belangrijkste. Na de bloedmaaltijd leeft de teek tussen het gras en bladeren op de bodem en gaat over naar het volgend levensstadium. Na de paring legt het vrouwtje tot 2000 eitjes.

© Adobe Stock

De meest voorkomende teek is de schapenteek, deze soort is ook de belangrijkste voor de Lymeziekte. Het grootste deel van de larven voedt zich op kleine zoogdieren zoals bosmuizen en rosse woelmuizen, nimfen voeden zich zowat op elke gastheer (zoogdier, vogel, hagedis, ...), volwassen teken hebben een voorkeur voor reeën en herten die zich in de zomer gemiddeld op het bezoek van enkele tientallen teken mogen verheugen ...

Naast de schapenteek bestaan er ook andere soorten zoals lederteek, vlekkenteek, hondenteek en rode schapenteek. Sinds 2019 vindt men in Nederland ook af en toe de reuzenteek waarvan de volwassen dieren ongeveer twee keer zo groot zijn als de schapenteek. In België werd in juli 2020 in Zevergem op een paard voor het eerst een reuzenteek gevonden (https://www.ugent.be/di/nl/actueel/nieuws/reuzenteek.htm)

Venijnig vernuft

Parasieten gaan meestal ingenieus te werk en dat is bij de teek niet anders. Als de teek door de huid boort en bloed begint te zuigen, wordt het afweersysteem van de gastheer geactiveerd waardoor het bloed klontert en de bloedtoevoer afgeremd wordt. Om dit tegen te gaan produceert de teek tijdens het opzuigen eiwitten die het verdedigingssysteem van de gastheer remmen. Via een bepaald eiwit in dit speeksel kan de Borrelia-bacterie in de gastheer geraken. Opvallend is dat teken die drager zijn van de bacterie meer van dat eiwit aanmaken dan andere teken zodat deze gemakkelijker en langer bloed kunnen zuigen. Voor de teek vergroot dit de overlevingskansen en voor de bacterie wordt de kans op overdracht groter, win-win dus. Bovendien ruiken muizen die door de bacterie geïnfecteerd zijn aantrekkelijker voor teken, door dit tekenparfum dragen ze meer teken dan niet-geïnfecteerde soortgenoten.

Een teek zuigt drie tot meerdere dagen bloed en injecteert daarbij allerlei stoffen. Van één van die stoffen maakt de teek rond de snuit een soort cement waardoor ze letterlijk muurvast zit. Bovendien zitten er aan de steeksnuit tientallen weerhaken en heeft de teek twee snijdende kaakdelen.

Lymeziekte

Tekenbeten en Lymeziekte komen meer en meer voor en daarvoor zijn meerdere redenen. De ontwikkeling van – en natuurlijker beheer van – natuurgebieden speelt een rol, het toenemend aantal reeën en herten waarbij reeën ook tot in tuinen en parken komen en de opwarming waardoor teken langer actief blijven. Er zijn echter geen aanwijzingen dat het aandeel geïnfecteerde teken toegenomen is.

Hoewel de Lymeziekte vaak een grillig verloop kent, doorloopt ze meestal toch enkele stadia. Meestal is het eerste teken van besmetting een groter wordende rode vlek van tien tot vijftien centimeter diameter – *erythema migrans* – waarbij vaak, maar niet altijd, een centrale verbleking optreedt zodat het eerder een ring lijkt. Opvallend is dat veel mensen die zo'n vlek vertonen zich er zelfs niet bewust van zijn dat ze gebeten werden door een teek, een tekenbeet is dan ook volkomen pijnloos. De vlek komt niet altijd voor en verdwijnt na een tijdje maar daarmee is jammer genoeg ook niet de bacterie verdwenen. In dit stadium is bij een antibioticakuur van 10 dagen de kans op herstel zeer groot. Zonder antibiotica kan de bacterie zich verder verspreiden met een scala aan symptomen: grieperig gevoel, gewrichtsontsteking, spierpijn, vermoeidheid, … De infectie kan verder uitbreiden naar het zenuwstelsel. Als de ziekteverschijnselen chronisch worden spreekt men van 'late Lymeziekte' met vaak ook neurologische klachten. In dit stadium kan de ziekte de levenskwaliteit ernstig aantasten. In de latere stadia is de prognose na een langdurige antibioticakuur meestal goed maar de ziekte kan aanhouden: persisterende Lymeziekte. Een vaccin bestaat er niet en het doormaken van de Lymeziekte biedt jammer genoeg geen beschermende immuniteit, je kan dus meermaals besmet geraken.

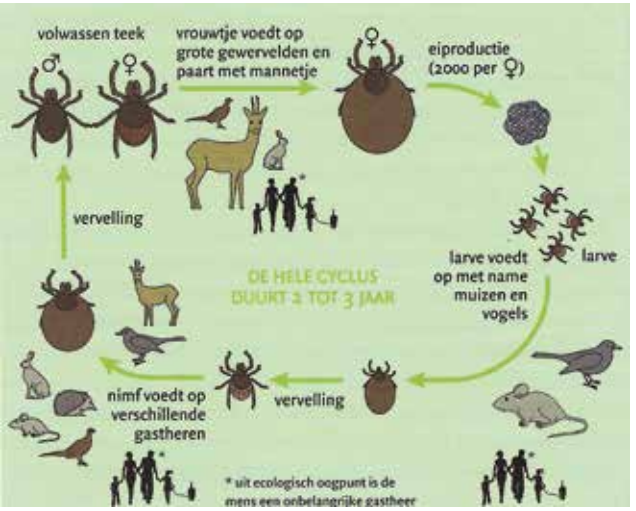

De symptomen van de Lymeziekte ontstaan niet door de bacterie zelf maar door de ontstekingsreactie van het lichaam. Dit houdt in dat ook als de bacterie weg is, er nog ontstekingen kunnen optreden en er zelfs onomkeerbare weefselschade kan optreden.

Ongeveer 40% van de Nederlandse teken is drager van een ziekteverwekker (meestal Lyme). Volgens de site https://tekennet.wiv-isp.be/diseases is in België ongeveer 14% van de teken besmet met de Borrelia-bacterie. Op die site kan je trouwens ook een tekenbeet melden en kan je per gemeente het aantal tekenbeten zien. Twee tot drie procent van de beten door een besmette teek leidt tot infectie. Jaarlijks zijn er in Nederland 27 000 gevallen van Lymeziekte. Voor België schat men dat jaarlijks ongeveer 11 000 patiënten een huisarts raadplegen voor een *erythema migrans* en dat jaarlijks ongeveer 200 tot 300 personen in het ziekenhuis opgenomen worden voor de ziekte van Lyme (bron Sciensano). Zonder de rode vlek is het testen op Lymeziekte niet altijd eenvoudig met veel fout-negatieve en fout-positieve resultaten.

Minder voorkomend is dat teken drager zijn van een arbovirus dat tekenencefalitis veroorzaakt. Tekenencefalitis komt voor in Azië en in Europa, met een hoger risico in

Voor België schat men dat jaarlijks ongeveer 11 000 patiënten een huisarts raadplegen voor een erythema migrans

Centraal- en Oost-Europa en in de Baltische staten. De laatste decennia werd een uitbreiding naar het noorden van Europa en naar grotere hoogten waargenomen. Deze ziekte kan wel voorkomen worden door vaccinatie. Deze is momenteel enkel aanbevolen voor reizigers naar risicogebieden die daar buitenactiviteiten gaan uitoefenen (kamperen, trekken, enz.). In 2018 werd de ziekte voor het eerst ook vastgesteld bij twee personen die waarschijnlijk in België werden besmet. In Nederland werden tussen 2016 en 2020 twaalf gevallen geregistreerd. Daar waar bij de Lymeziekte de teek doorgaans 12 tot 24 uur moet vastgezogen zitten om de ziekte over te dragen, gebeurt dit bij dit virus ongeveer onmiddellijk bij het hechten van de teek.

Help?

Teken hebben minstens zeven graden nodig en zijn dus vooral actief tussen maart en oktober. Het eerste middel tegen teken is het dragen van sluitende kledij maar dat is in de warme zomermaanden niet altijd comfortabel. Er bestaan ook anti-tekenmiddelen – vaak op basis van DEET – en zelfs kledij die fabrieksmatig behandeld is.

Na buitenactiviteiten is het nodig grondig te controleren op teken. De favoriete plaatsen van de beestjes zijn de liezen, knieholtes, oksels, bilspleet, onder een uurwerk of onder de randen van ondergoed en, bij kinderen, de nek en het hoofd. Teken kunnen ook overleven op je kledij zodat je soms tot je eigen verrassing dagen na een wandeling ineens een teek hebt. Om bij het wassen van de kledij teken te verwijderen is minimum 60° nodig. Teken moeten met een pincet, tekentang, tekenkaartje, ... verwijderd worden.

Indianenverhalen van brandende sigaretten, alcohol en andere zijn dus uit den boze omdat dat de teek irriteert wardoor ze kan overgeven en daarmee de darminhoud (en bacteriën) in de huid komt! Hou na een tekenbeet de volgende dagen de huid in de omgeving van de beet in de gaten en noteer de datum van de beet.

Het is er nog (steeds) niet maar ondertussen wordt er wel gewerkt aan enerzijds een vaccin tegen teken en anderzijds een vaccin tegen de Lymeziekte.

BOOMKWEKERIJ DE BOCK

Wij zijn specialisten in

Sierheesters, Rozen, Bamboes, Vaste planten, Coniferen, Sierbomen, Haagplanten, Fruitbomen

Pelikaanstraat 89, 9700 Oudenaarde - Nederename

Tel: 055/30.24.80 (bedrijf)
Fax. 055/31.35.83

CORINSURE

Verzekeringsmakelaar met een hart voor mens, bedrijf en natuur

FSMA 0690.996.524

Albert Saveryslaan, 27 - 9800 Astene
gsm: +32 476 222 983 • dirk.corrijn@corinsure.be
https://www.facebook.com/Corinsure.be

Meer wilde planten in je tuin

Beemdkroon © Adobe Stock

9% van het Vlaamse oppervlak is tuin, 15% is ingekleurd als natuur. Wat zou het mooi zijn als onze tuinen genietbaar waren voor de natuur! Insecten vinden nog onvoldoende nectar of stuifmeel in onze tuinen. En nog moeilijker is het vinden van de juiste waardplanten waar hun rupsen zich mee kunnen voeden. Soms wordt nog wel eens een vlinderstruik of ijzerhard geplant met goede bedoeling voor bijen of vlinders. Maar dit zijn eigenlijk de Mc Donalds van de natuur. Grote soortenrijkdom van insecten start met een grote diversiteit aan planten. Deze insecten trekken dan weer vogels en vleermuizen aan zorgen er zo voor dat u niet alleen van al het moois wat bloeit kan genieten maar ook van het gezoem, gefluit, gekrekel en gevriemel van allerlei leuke tuindieren. We voederen in de winter de vogeltjes met zaad en mezenballen maar in de zomer moeten ze zelf hun eten vinden. Door het huidige landbouwbeleid en de vele propere tuinen hebben veel zadeneters het moeilijk om voldoende zaden te vinden. **Dus weg met de saaie borders en ga vollop voor meer leven!**

Daarom organiseren we een wildeplantenbeurs! We hopen hiermee iedereen een kans te geven goed plantgoed voor een natuurrijke tuin te kunnen aankopen. Op deze lijst vind je een selectie van inheemse wilde planten en die werd opgekweekt met autochtoon materiaal.

Opbrengst van deze plantenbeurs gaat naar de restfinanciering voor een natuurherstelproject van 3,5 ha in de Steenbergse bossen. Met dit project hopen we een grasland vallei te herstellen tot kruidenrijke vegetatie waar veel bloemen, waardplanten en zaden zijn voor sterk verhoogde biodiversiteit.

Hieronder enkele suggesties:

Beginnen doen wij bij beemdkroon en knoopkruid. Deze paarse schoonheden zouden in vrijwel elke tuin mogen staan. Ze bloeien van juni tot september en vormen op die manier een betrouwbare bron van voedsel voor tal van bijensoorten, zweefvliegen, ... Deze soorten bloeien namelijk net op die momenten (juli-augustus) wanneer er heel weinig bloemen terug te vinden zijn in ons landschap. Door deze aan te planten voorzie je een soort van zomerse 'mezenbol' voor hongerige insecten.

Kies dit jaar ook eens niet voor een vlinderstruik, maar **ga voor koninginnekruid**. Deze soort is de vlindermagneet bij uitstek. Het bloeit in de zomer en wordt druk bezocht door tal van insecten en is ook heel aantrekkelijk voor vlinders. Het is een grotere plant die groeit in ruigere vegetaties. Het verdraagt maaien dus niet zo goed, maar kan wel tegen wat halfschaduw. Geschikt dus voor vele stadstuintjes.

Schermbloemigen en zweefvliegen zijn twee handen op één buik. Het is dus altijd goed om een soort van deze familie aan te planten. Je kan daarbij kiezen voor soorten als gewone engelwortel, grote berenklauw en kleine bevernel.

In de schaduwkant van je tuin kan je dan weer kiezen voor veel plantjes die van oorsprong in bos voorkomen. Deze soorten bloeien in april, voor de bomen in bladeren komen, en zorgen zo voor het eerste kleurenpallet in het bos of in nu jouw tuin. Je kan daarbij kiezen voor soorten als slanke sleutelbloem, bosanemoon, gewone salomonszegel of lelietje-van-dalen. Wie van siergrassen houdt kan dan b.v.b. ook eens gaan voor een schaduwverdragende inheemse variant als ruwe smele of hangende zegge.

Bestellen kan tot uiterlijk 11 april met de formulieren op de website. Afhalen kan op 8 mei, moederdag, aan de Boembekemolen.
Bestelformulier en alle verdere info, zie https://www.natuurpuntzwalmvallei.be/wp.html

‘t is maar een waterhoen …

Waterhoen © Walther De Munter

Waterhoentjes lijken toch een wat verwaarloosde soort in de waarnemingslijsten: ze passeren niet op trektellingen, ze lijken algemeen, hebben geen felle kleuren, zijn niet eetbaar … Maar dat laatste past hier natuurlijk niet. Wel vallen ze op op plaatsen waar men ze niet verwacht: tuinvijvers, stadsparken, vuile beken en bij grotere plassen eerder ‘in de marge’, eerder onopvallend of daar minder aanwezig en dan weer pas onderaan het lijstje.

Daarom een poging tot eerherstel van de soort in dit winternummer. Hierbij denk ik aan een koude winter ooit, waar mijn eerste waarnemingen gebeurden in de boomgaard bij onze kippen. Uitgehongerd hadden ze de meersen verlaten en pikten mee met het kippenvoer, waarbij er ook eentje uiteindelijk sneuvelde. Een gelegenheid om het eens van dichtbij te bekijken en onder de indruk te komen van zijn licht gewicht (normaal vrouwtje tot 200 gr, mannetje tot 350 gr), maar ook van die extra lange tenen, perfect gemaakt om tussen oeverplanten door te komen. Ze passen daarmee in de familie van de rallen, moerasspecialisten …

Het eerder zachte bekje toonde dat het letterlijk een ‘fijn’proever moet zijn, wat deze zomer ook te zien was. In de wal van een stadspark zaten ze immers onophoudelijk te pikken in het overvloedig kroos, dat de eigenschap heeft zich in één dag te kunnen verdubbelen door ongeslachtelijke voortplanting! Het bevatte blijkbaar toch genoeg voedsel, want de groep groeide in de loop van het broedseizoen tot meer dan dertig uit 5 of 6 broedparen … Zo zijn ze wel vaker te zien op plaatsen waar voldoende voedsel te vinden is, zoals recent dit najaar grazend bij de vistrap aan de Sluis in Kerkhove, meer dan 50! En verder zijn ze niet kieskeurig, het zijn zowat alleseters: waterinsecten en hun larven, dikkopjes maar ook eieren, van o.a. merels die te dicht en te laag bij het water broeden (ze durven dat nest ook al eens kraken om er zelf in te broeden). En verder vooral veel plantaardig voedsel: “mals groen, spruiten en toppen van allerlei planten met velerhande zaden (veenwortel, waterranonkel, zuring, waterlelie, gele plomp, egelskop) en bessen (taxus, vlier, klimop, hagedoorn, lijsterbes, sleedoorn) en afgevallen fruit” (uit R. Verheyen 1948!, de steltlopers van België).

Waterhoenen zijn wat schuw maar presteren het dan wel om hun nesten soms erg opvallend te bouwen,

in het zicht! Alsof ze trots zijn op hun bouwwerken, die ze met veel zorg aankleden en bij stijgend water mooi ophogen: het aanbrengen van stengels en bladeren van lisdodde is werk voor de mannetjes (daar gaan we toch van mensenstandpunt -misschien onterecht?- van uit), maar het onderscheid tussen de twee is moeilijk te zien. Het vrouwtje keurt het aangevoerde materiaal en schikt en kan blijkbaar soms drie nesten per jaar aan. Als men dat wil volgen heeft men toch prachtige momenten: toedekken van de eieren bij een uitstapje, de donsbolletjes van de eerste dag op het water, maar iedere avond weer op het nest, het zijn zorgzame ouders.

De tweede lading wordt mee opgevoed door de eerste jongen, soms letterlijk, maar eerder bieden ze beschutting of gezelschap bij regen of koude terwijl de oudjes op voedseljacht zijn. Het is opvallend dat meestal maar twee of drie jongen groter worden per paar: de vijanden zijn talrijk, al van bij de nestfase: kraaien en eksters liggen op de loer en van de doorgaans grote legsels zijn er al heel wat eieren geroofd tegen dat de eerste jongen uitkomen. Blijkbaar nemen de snoek, de vos en de ratten ook nog een paar jongen voor hun rekening, het zijn geen makkelijke tijden. Maar de legsels zijn groot en talrijk (soms meer dan tien), typisch voor een soort die soms grote verliezen lijdt bij strenge koude (denk ook aan ijsvogel en winterkoning).

Pas in hun derde levensjaar zijn ze blijkbaar helemaal uitgekleurd, en komt het schalieblauw volledig tot zijn recht, sterk contrasterend met de wippende witte staart. En ook de snavel en voorhoofd zijn dan in topkleur: levendig rood met gele punt (tijdens de rui dofrood) en de poten en tenen: groen, voorzijde van het loop- en scheenbeen geelachtiger, 'kousenband' rood. Kleurrijk beestje, nauwkeurig beschreven in diezelfde Verheyen. Waterhoenen hebben veel luidruchtige discussies en hierbij helpen de lange poten om de tegenstrever een klauw toe te dienen. Toch blijven er zo naast die kousenband nog wat geheimen over, zo is er een geheimzinnige nachtelijke roep in de vlucht, waarvan we er niet uit zijn of het van een kerkuil of trekkende waterhoenen is … Grote afstanden leggen ze duidelijk daarbij niet af, eventjes naar het zuiden opschuiven bij koude maar toch af en toe eentje die ook Engeland gaat bezoeken … Hun verplaatsingen zijn te zien op de site https://odnature.naturalsciences.be/bebirds/nl/ring-recoveries (bij de soort waterhoen ingeven).

En verbazen doen ze ook als klauteraars in bomen, dikwijls in groep als slaapplaats, ver weg van vossen, gezellig bij mekaar, wondere beestjes toch?

Norbert Desmet

BIO SHOP

De Zonnebloem

Al meer dan 35 jaar vind je bij ons alles voor een gezonde levenswijze

Het grootste gamma biologische voeding in de streek, massa's alternatieve en fair trade geschenkartikelen

Steeds 10 % korting voor NP-leden op het ruimste aanbod natuurstudieboeken

Kom eens gezellig snuisteren in de Parkstraat 25, 9700 Oudenaarde
Tel. 055/31.64.30 e-mail: oudenaarde@bioshop.be www.bioshop.be

Bijzondere vogelwaarnemingen

NAJAAR 2021

Kruisbek — © Patrick Feys

Het najaar: de dagen worden korter en frisser. Het sein voor heel wat soorten om de grote trek aan te vatten. Het heeft iets magisch en surreëel hoe een vogeltje van een paar gram zoals bv. de bosrietzanger elk jaar opnieuw de Sahara doorkruist naar Oost-Afrika. Welke bijzondere waarnemingen werden er gedaan in onze regio?

In september werd nog een roepende kwartel gehoord in Bachte (PVW). Tot max. 3 geoorde futen (NVW) zaten op de Callemoeie te Nazareth, waar ook 2 zwarte sternen (JDW) even ter plaatse waren. Over Meilegem vloog een zilverplevier en zwarte ooievaar (HVE). Over de TTP in Mater vlogen 6 bontbekplevieren (JDW, LNE). De juveniele kwak die sinds augustus op de oude Leie te Machelen zat, werd ook nog eenmaal gezien (EVH). Er vloog er ook één over St-Maria-Latem (HVE – opname). Een jonge purperreiger vond de omgeving rond het Paddenbroek wel fijn en verbleef er uiteindelijk tot eind oktober (TNA). 2021 was ook het jaar van de woudaap: na een broedgeval in Nederename volgde er nu ook een ringvangst in het Paddenbroek (TLI). Een middelste bonte specht liet zich horen in het kasteeldomein van Beerlegem (HVE). Een zwarte specht was aanwezig in het Kluisbos. De raaf, toekomstige broedvogel(?) liet zich horen in Opbrakel (WDE). Grauwe vliegenvangers werden hier en daar nog gespot in september, soms met uitgevlogen juvenielen. Gekraagde roodstaart werd in Michelbeke (AVL) en Roborst (GRA) gezien. Zes paapjes lieten zich ook nog bewonderen deze maand. In Deinze werd een roodborsttapuit gezien (EVH). Een koppeltje goudvinken liet zich zien in Ronse (TNA). Een kruisbek in de Hospicebossen (NVW).

Ook in oktober bleef er nog minstens één geoorde fuut aanwezig op de Callemoeie, waar ook nog 3 bonte strandlopers (JDW) enkele dagen verbleven. Een bokje (KDE) en grote mantelmeeuw (JaVH) werden in Heurne gezien. Drie zwarte ooievaars trokken over St-Maria-Latem (HVE). Een grote groep van 55 lepelaars trok over Machelen (EDV). Dat is de grootste groep die al in of over VA+ werd gezien. Een kleine zilverreiger werd in Eke/Semmerzake en Ruien gezien (CSN, KDW, JDW). Een raaf vloog over Ronse (GGR, JGL). Een buidelmees (DBO) trok over Michelbeke, waar ook een bladkoning werd gehoord (LKI). Half oktober was een plotse doortrek van beflijster met waarnemingen in Meilegem, St-Maria-Latem en Mullem. In Ronse werd een goudvink gezien (WRO). Kruisbekken vlogen over Ronse, Zulzeke en Nazareth. In Machelen werd 3 Europese kanaries gezien (EDV). Ook in het Dal te Heurne zat er eentje (DDG). Een ijsgors vloog over St-Denijs-Boekel (HVE).

Kolganzen werden deze hele periode gezien met een duidelijke piek in de derde week van november na een eerste vorstnacht. Vele groepjes vlogen toen over de regio. Ook goudplevieren lieten zich opmerken in de hele periode, al piekten de waarnemingen vooral eind oktober met overvliegende groepjes en één groepje van 6 ex aan de grond in Petegem-Leie (NVW).

De waarnemingen van koereiger zitten overduidelijk in de lift. Ze werden in elke maand van dit najaar gespot: groep van 45 over Zingem in september (BDE), 1 in Machelen (JDW), 2 in de Langemeersen (PVDB) en tot twee maal 1 aan de Callemoeie in november (NVW). De soort is nu al vier jaar op rij te zien in onze regio. Vóór 2018 slechts 2 waarnemingen in 20 jaar.

Overtrekkende visarenden werden in september en oktober gespot over onze regio: 11 waarnemingen. Havik werd 15x opgemerkt, zowel op trek als plaatselijke dieren. 28 waarnemingen van blauwe kiekendief vonden de weg naar onze database, met vooral in het eerste deel van het najaar trekkende vogels en vanaf november rondzwervende exemplaren. Voor rode wouw was het een mager najaar met slechts 3 waarnemingen (2020: meer dan 50 waarnemingen!). Smelleken liet zich 5x opmerken op trek.

Ransuilen zochten weer hun gekende winterroestplaatsen op dit najaar, met tot max. 14 ex op 1 locatie. Ook de oehoe liet zich weer regelmatig horen in het zuiden van VA+.

Pontische meeuwen zaten in september vooral in de Scheldevallei tussen Oudenaarde en Eke en zochten vanaf oktober de slaapplaats van de Callemoeie op, met een max. aantal van 7 in november. De geelpootmeeuwen kwamen er met max. 3 slapen eveneens in november. Tot max. 2 zwartkopmeeuwen werden ook op slaapplaats geteld. (NGE, BDE, ADV)

De appelvinken kenden een bijzonder goed najaar met in totaal 36 waarnemingen t.o.v. 9 in 2020. Grootste aantal: groep van 35 over St-Denijs-Boekel (HVE). Ook sijzen, zwarte mezen en gaaien kwamen massaal uit het noorden en oosten afgezakt in vergelijking met vorige jaren. Wellicht het gevolg van voedselschaarste aldaar. Grote lijsters werden eveneens opvallend meer op doortrek gespot, met drie keer zo veel waarnemingen dan in 2020 (konden we maar hetzelfde zeggen over onze lokale broedvogels). Kramsvogels daarentegen leken later te arriveren in vergelijking met vorig jaar.

In november dooft de najaarstrek langzaam uit, met nog enkele piekdagen, vooral ten gevolge van nachtvorst. Over Oudenaarde trokken 2 kraanvogels (DMU). Een roodhalsfuut (CSN) werd ontdekt op de Tweelingsputten te Eke. Een geoorde fuut liet zich nog tot halverwege de maand zien op de Callemoeie, net als een baardmannetje (NGE, BDE). Aan de centrale in Ruien werd een bokje meermaals opgemerkt (JDW, TNA), net als in Petegem-Leie (NVW). Op de Donk in Oudenaarde zat een eerste winter roodkeelduiker (NGE). In het Paddenbroek te Berchem ontdekte

Roodhalsfuut — © Walther De Munter

LDC een kleine zilverreiger. Een zwarte specht bezocht het Wallebos in Ename (KDE). Een middelste bonte werd gezien in St-Maria-Latem (HVE). Een roodborsttapuit zat in de Langemeersen (THE) en in Ruien (MJW). Een zeer late tapuit werd nog gezien in Roborst (AGO). Goudvinken werden gezien in Ronse, Kwaremont en Semmerzake. Barmsijzen werden gespot aan het Wallebos (PVD) en een Europese kanarie in Ruien (JDW).

Waarnemingen uit de regio VA+ kunnen ingevoerd en geraadpleegd worden op www.vwg-vlaamseardennen-plus.be

Dimitri Van de Populiere

Sciurus Boomverzorging

Bomen zijn bepalend voor de uitstraling van uw tuin en de omgeving.

Kies voor de juiste boom op de juiste plaats en behoedt u voor overdreven onderhoudswerken. Goed onderhouden oudere exemplaren kunnen perfect veilig gehouden worden. Kies bij bouwwerken vooraf voor een professioneel advies zodat statige bomen behouden kunnen worden. Soms zijn gespecialiseerde snoeiwerken noodzakelijk of kan de boom niet meer behouden worden.

Sciurus Boomverzorging staat garant voor professioneel advies bij aanplant, aangetaste bomen, constructiewerken, gespecialiseerde snoeiwerken, demonteren en vellen.

Pieter Heyse | sciurusboomverzorging@gmail.com | 0486 86 99 12

Wintertelling vogelatlas

Op 1 december 2021 is het tweede winterseizoen van de Vogelatlas van start gegaan. Ook als je geen atlasteller bent kan je hieraan bijdragen: geef zoveel mogelijk waarnemingen in op waarnemingen.be, bij voorkeur met vermelding van het juiste aantal vogels, én de exacte locatie.

Zeker voor schaarse soorten, of soorten die lokaal voorkomen, zijn dergelijke waarnemingen een grote hulp voor de atlasteller! Denk aan soorten als glanskop of kuifmees, maar bvb ook een waterhoen of ijsvogel op bezoek bij de tuinvijver, elke waarneming is nuttig! Aangezien we vooral op zoek zijn naar vogels die effectief aanwezig zijn, en gebruik maken van een gebied, kan je bij overvliegende vogels best 'overvliegend' selecteren onder 'gedrag'. Naar het eind van de winter toe, wanneer de vroege vogels zoals de uilen en spechten territoriaal worden, kan je ook daarop beginnen letten, en deze invoeren met het juiste gedrag (bvb 'baltsend/zingend).

De atlastellers uit de Vlaamse Ardennen zullen jullie dankbaar zijn!

Het Grote Vogeltelweekend

'Het Grote Vogelweekend' nadert: tijd om het vogelvoer op te dissen en massaal tuinvogels te turven. Naar goede gewoonte is Michaël Pas onze bevlogen ambassadeur, dit jaar voor het eerst geflankeerd door schrijfster Sarah Devos. Zij zitten alvast klaar achter hun verrekijker.

Tel de vogels in je tuin tijdens 'Het Grote Vogelweekend' op **zaterdag 29 en zondag 30 januari** en doe zo mee aan de grootste vogeltelling in Vlaanderen. Scholen tellen mee tijdens de Vogeltelweek van 24 tot 28 januari.

Meer informatie kan je vinden via www.natuurpunt.be/het-grote-vogelweekend

Het Kasteelpark: oud en nieuw bos in Nazareth

Onze regio kreeg er weer een beetje bos bij. In Nazareth werd immers eind november zo'n 2,5 ha bos aangeplant. Het gemeentebestuur kocht vorig jaar vlak bij het centrum van Nazareth twee percelen aan en contacteerde Natuurpunt om een bebossingsplan op te maken, en het gebied ook te beheren. Er werd hiervoor een beheerovereenkomst afgesloten.

Het terrein aan de Kasteelstraat is zo'n 5 ha groot, omvat een mooi ontwikkeld oud bos en een akker, en sluit aan bij het grotere kasteeldomein en de lindendreven die al eeuwenlang het dorpscentrum sieren. Tot 1946 stond er een kasteel op de open plek in het bos. Die plek werd tot de voorbije herfst door het vee van een naburige landbouwer begraasd. Het bos aan de buitenrand bleef jarenlang ongemoeid en groeide uit tot een waardevolle plek met heel veel veelbloemige salomonszegel, maar ook lelietje-van-dalen (meiklokje) is ruim aanwezig. Er staan heel wat oude bomen, vooral beuken. Naast dit perceel werd ook een akker aangekocht.

© Wim Bracke

Het bos werd nu dus uitgebreid. Naast het behoud van enkele open plekken werden er zo'n 4200 inheemse bomen en struiken geplant in het voormalige kasteelpark en op de aanliggende akker. Een oude boomgaard zal volgend jaar worden aangevuld met enkele hoogstamfruitbomen. Op vrijdag kwamen de kinderen van de lagere scholen planten, op zaterdag kon iedereen een handje toesteken. Meer dan 60 inwoners van de gemeente gingen aan de slag, onder toezicht van zo'n 15 Natuurpunt-vrijwilligers. De meesten hiervan maken deel uit van de Natuurpuntkern Nazareth, waarvan de oprichting in september plaats vond. Deze nieuwe enthousiaste groep zal voortaan dit bos beheren.

De plantactie werd afgesloten met de inhuldiging van het infobord. Het Kasteelpark, zoals het bos voortaan heet, kan vanaf nu worden bezocht. Er wordt binnenkort ook een verhard pad aangelegd dat het bos doorsnijdt. Zo kunnen ook minder mobiele mensen dit stukje natuur bezoeken. Nieuwe natuur, onder de schaduw van de kerk van Nazareth.

Nieuwe natuur, onder de schaduw van de kerk van Nazareth.

In een ander artikel in Meander kan je kritiek lezen op de wijze waarop dit bos gepland en geplant werd. Die kritiek wordt gestaafd met goede, wetenschappelijk onderbouwde, argumenten en is dus zeker deels begrijpelijk. Een nieuw bos aanplanten is immers heel wat moeilijker dan wat bomen aanplanten, en de natuurwaarde ervan hangt van bijzonder veel factoren af. Mochten dit gronden geweest zijn die eigendom waren van Natuurpunt zou de voorbereiding allicht iets anders geweest zijn. Maar zelfs dan is het nog maar de vraag of er budget zou geweest zijn om bijvoorbeeld zo maar eventjes 30 centimeter grond af te graven en af te voeren. Bovendien duurt het ook met de beste voorbereiding nog lang vooraleer een nieuw aan-

© Wim Bracke

geplant bos een degelijke bosbiodiversiteit bereikt. In Vlaanderen vertrek je doorgaans van een sterk gedegradeerde bodem en valt de stikstof nu eenmaal met kilo's uit de lucht en daar is voorlopig, zelfs met de beste voorbereiding, weinig aan te doen. Anderzijds tonen initiatieven zoals het stadsbos Deinze, het parkbos Gent en de uitbreiding van de Hospicebossen dat bomen aangeplant op voormalige landbouwgronden wel kunnen aanslaan en een biotoop bieden aan bijvoorbeeld de fitis en de nachtegaal, twee soorten die het in Vlaanderen niet bijster goed doen. Dat je daarbij voor de flora heel lang moet wachten op de echte bossoorten is normaal want die soorten hebben maar een beperkte verspreidingssnelheid. Jong aangeplante bossen kunnen daarom zeker geen oude bossen vervangen, oude bossen moeten dan ook te allen tijde beschermd worden. Maar in het bosarme Vlaanderen hebben recent aangeplante bossen zoals deze zeker ook hun waarde, en misschien kunnen ze ook tijdelijk helpen om de recreatiehonger op te vangen en zo de oude bossen te ontlasten.

Hier gebeurde de aanplant op terreinen die de gemeente aankocht om bijkomende natuur te creëren, iets waarnaar heel wat inwoners vroegen zoals blijkt uit een recent afgenomen enquête. Natuurpunt werd gevraagd om hier aan mee te werken door een aanplantingsvoorstel op te maken, de bosaanplant mee te organiseren en het beheer van het Kasteelpark op zich te nemen. Vanzelfsprekend moest het aanplantingsplan aan bepaalde randvoorwaarden, o.a. qua timing en toegankelijkheid voldoen, maar we vonden het hoe dan ook belangrijk om onze expertise ter beschikking te stellen aan de gemeente en de inwoners van Nazareth. We zijn ervan overtuigd dat we hiermee een mooier natuurgebied kunnen ontwikkelen dan door enkel aan de kant te blijven staan toekijken. De volgende jaren zullen duidelijk maken of, en hoe de bomen aanslaan en groeien. Het is misschien een uitdaging voor de werkgroepen om de volgende jaren de evolutie op te volgen. Als we later de kans krijgen om een bos aan te planten op de wijze zoals in het artikel aangegeven is, kan er dan een vergelijking gemaakt worden. Dat pionierswerk kan boeiende inzichten voor de toekomst opleveren.

We willen het gemeentebestuur, het gemeentepersoneel en de grote vrijwilligersploeg hartelijk danken voor de uitstekende samenwerking en wensen alle inwoners van Nazareth heel veel natuurplezier in deze nieuwe groene long!

Wim Bracke
Koen Houthoofd

© Wim Bracke

Boekbespreking

door Björn Deduytsche

Handboek vogels in vlucht, Tomasz Cofta, KNNV uitgeverij, 496 blz.; 39,95 Euro

Dit werk is een vertaling van het Engelse werk '*Flight Identification of European Passerines and Select Landbirds*'. Het geeft eerst een detailbeschrijving van de verschillende termen die gebruikt worden als vluchtbeschrijving, beschrijving van de de V-golven, groepen en zelfs vleugelslag. Deze beschrijving is eerder theoretisch maar de verschillende termen komen later terug bij de individuele behandeling van de soorten. De individuele behandeling van de soorten gaat enkel alleen over de zangvogels en hiervoor wordt gebruik gemaakt van uitgesneden foto's van alle Europese zangvogels aangevuld met een aantal dwaalgasten die voor verwarring kunnen zorgen. De bovenzijde, onderzijde en zelfs groepfoto's van de soorten zelf gesplitst op man, vrouw of onvolwassen. De foto's zijn haarscherp waardoor individuele kenmerken van vliegende vogels beter bestudeerd kunnen worden. Het is de eerste keer dat een vogelgids deze zaken laat zien. Buiten het visuele wordt bij iedere soort ook een degelijke beschrijving gemaakt van grootte, structuur en vorm, kleur boven en onder, vlucht en hoe ze in groep bewegen met uiteraard een geluidsbeschrijving en een sonogram.

Soorten die voor verwarring kunnen zorgen, worden voorafgaandelijk aan de soortbespreking visueel voorgesteld in groepen zoals kwikstaarten en grotere piepers, diverse zwaluwen, kraaien, lijsters, ...

Dit werk is echt een aanvulling op de bestaande klassieke vogelgidsen en zorgt ervoor dat trekkende vogels eigenlijk visueel herkenbaar zijn op een aanvaardbare afstand. Dit boek is niet enkel handig voor trekkende vogels maar kan ook zeer nuttig zijn om opvliegende vogels te herkennen. Het is in principe een praktisch boek voor op terrein maar het lijkt toch handiger om dit werk als naslagwerk te gebruiken.

eurabo®
natuurlijk!
Bezoek onze webshop op eurabo.be
Bio-ecologische materialen voor energiezuinige houtbouw en renovatie
Steico flex FSC®
Houtwolisolatie
Isokurk
Vloer- en muurisolatie
pro clima
Luchtdichting
VIBE
FSC
10% ISOLATIEKORTING
10% korting voor leden van Natuurpunt
• gratis advies aan zelfbouwers!
• isolatie opleidingen: eurabo.be/opleidingen
Wij kiezen voor verantwoord bosbeheer. U ook?
ROK 52 - Pont West 112
B-9600 Ronse
+32(0)55 23 51 40
Wiedauwkaai 87
B-9000 Gent
+32(0)9 216 46 40
info@eurabo.be
www.eurabo.be

De Vlaamse Ardennen aan je voeten

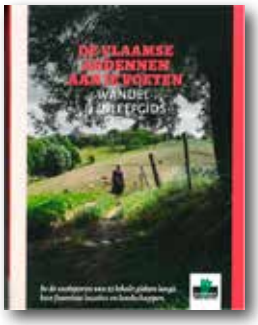

In de gezellige Zaal Onthaal in Opbrakel stelde Milieufront Omer Wattez vzw (MOW) op 9 oktober officieel haar nieuwste publicatie voor. *De Vlaamse Ardennen aan je voeten, Wandel- en inleefgids* bevat een verzameling van 13 prachtig geïllustreerde wandelingen langs trage wegen in onze mooie streek. Elke wandelroute met bijbehorende wetenswaardigheden werd opgemaakt door een andere lokale vrijwilliger/wandelexpert van de milieuvereniging.

Van bij de aankomst in Zaal Onthaal wierpen de bezoekers al gretig een blik in de tentoongestelde wandelgids. Zeker de vrijwilligers die aan het boekje hadden meegewerkt, waren heel tevreden dat ze eindelijk hun eigen exemplaar in handen hadden. Voor velen was het daarnaast ook van in het begin een fijn weerzien met milieu- en natuurliefhebbers uit de streek.

Na de verwelkoming was het de beurt aan Joost Elet, communicatiemedewerker bij MOW en mede-eindredacteur van de wandelgids, om het woord te nemen op het kleine podium van de zaal. "De Vlaamse Ardennen aan je voeten neemt je mee langs wandelpaden in Dikkele, Huise, Ooike, Velzeke, Sint-Blasius-Boekel, Tiegem, Opbrakel, Avelgem, Kwaremont, Ronse, Parike, Nieuwenhove en Geraardsbergen", stak hij van wal. "Met deze wandelgids verken je de favoriete trage wegen en landschappen van lokale wandelliefhebbers. Ze nemen je mee waar je anders niet zou komen en vertellen je wat je anders niet zou horen."

De lokale gidsen schreven ook interessante weetjes neer over belangrijke bezienswaardigheden onderweg: van natuurgebieden, en geologische informatie tot gebouwen met erfgoedwaarde en verhalen over de vroegere bewoners, ging Joost verder. "Je leert de omgeving waar je doorheen wandelt echt goed kennen en op een andere manier bekijken. Alleen heb je in een boekje, in tegenstelling tot bij een sprekende gids, het voordeel dat je de commentaar ook kan overslaan als je er even geen zin in hebt", grapte de spreker.

Verder ging het tijdens de toespraak ook over hoe wandelingen de tijd geven om stil te staan bij de kwaliteit van het leefmilieu, de openbare ruimte en mobiliteit in onze streek. Ook de ontstaansgeschiedenis van de wandelgids kwam aan bod. Op het einde werden alle vrijwilligers die hun medewerking aan de wandelgids verleenden belicht en kregen ze een welverdiend applaus, want er was hard aan gewerkt. De gidsen, de fotografen, de nalezers, de nawandelaars verdienden volgens de eindredacteur allemaal een dikke pluim!

Achteraf genoot iedereen van een hapje en een drankje dat door MOW aangeboden werd terwijl de wandelgids vlot over de toonbank ging. Er waren natuurlijk ook enkele bekende gezichten van Natuurpunt aanwezig want de verenigingen werken vaak nauw samen en delen vele leden. Wie wou kon na de receptie nog mee op een avontuurlijke wandeltocht door het Livierenbos: een wandeling die ook in het boekje neergeschreven staat.

De handige wandelgids in A5-formaat is vervaardigd uit ecologisch weerbestendig papier. Dankzij enkele ervaren landschapsfotografen is het ook een visueel kunstukje geworden. "Als vrijwillig fotograaf ben ik blij dat ik 4 van de 13 wandelingen mocht illustreren", zei Robin Vanheuverswyn enthousiast. "Tijdens deze fotorondes ervaarde ik zelf hoeveel leuke paadjes er te verkennen zijn in eigen streek!"

De wandelgids is verkrijgbaar op het secretariaat van MOW en bij boekhandel Beatrijs in Oudenaarde. Je kan de wandelgids ook bestellen en aan huis laten leveren door te e-mailen naar info@milieufrontomerwattez.be. Meer informatie vind je op de website https://milieufrontomerwattez.be/publicaties-boeken.

De Vlaamse Ardennen aan je voeten, Wandel- en inleefgids, Milieufront Omer Wattez, 2021, 130 pp., prijs: €12 voor leden en €15 voor niet-leden, eventuele verzendkosten €3,21. ISBN: 978-90-8094-660-6

Rechtzetting editoriaal Meander #4

Vorige editie sloop een fout in het voorwoord bij het refereren naar de Scheldedijkbreuk van Ruisbroek. Een nauwkeurige lezer maakte de redactie er attent op dat de overstroming in Ruisbroek niet dateert van 1973, maar van 3 januari 1976.

RIVIERHERSTEL LEIE: BELOFTE MAAKT EEN INTENDANT

Meer dan 15 jaar geleden beloofde de Vlaamse regering om, in het kader van de werken aan het Seine-Schelde project, 500 ha natuurcompensatie te voorzien langs de Leie tussen Wervik en Deinze. De bedoeling van dit project Rivierherstel Leie was om de Leie, een historisch meanderende rivier in haar eer te herstellen en om de meersen langs de Leie ecologisch te ontwikkelen. Momenteel komt slecht 7,6 ha daarvoor in aanmerking! De Vlaamse overheid heeft wel 140 ha in eigendom maar die ligt te versnipperd. De Vlaamse regering stelde nu de gouverneurs van Oost- en West-Vlaanderen aan als intendanten om "het vertrouwen te herwinnen en het draagvlak in de Leieregio voor het rivierherstelplan te vergroten". Of wij het nog gaan schrijven is onzeker maar misschien lees je binnen 15 jaar in deze Meander het vervolg.

(Vilt Nieuwsbrief, 1-10-2021 en 19-11-2021)

ZO STONED ALS EEN PALING

Niet alleen in Antwerpen zit er cocaïne in het water. Na het festival van Glastonbury, waar 200 000 bezoekers op af kwamen, bleek bij analyses in 2019 dat, waarschijnlijk als gevolg van wildplassers, het rivierwater dergelijke hoge dosissen verdovende middelen bevatte dat het schadelijk was voor de palingen *(De Morgen, 29-09-2021).*

ER IS AL EEN BEETJE GELD, NU NOG MAATREGELEN

Bij de begrotingsopmaak heeft de Vlaamse regering honderd miljoen euro provisie voorzien voor de aanpak van de stikstofcrisis en dat gespreid over drie jaar. Er is nog geen duidelijkheid over hoe de Vlaamse regering het stikstofvraagstuk gaat aanpakken. In Nederland wordt het budget voor natuurherstel van de stikstofschade op 3 miljard euro geraamd. Het Vlaamse Opvolgpanel Klimaat stelt ondertussen dat een doordachte reductie van de veestapel noodzakelijk is. Zo'n reductie zou niet alleen de CO_2-uitstoot reduceren en dus het klimaat ten goede komen, maar ook voor andere milieuproblemen zoals stikstof, luchtverontreiniging, de beschikbare ruimte, gezondheid en recreatie winst opleveren.

(Vilt Nieuwsbrief, 28-09-2021, De Morgen, 25-10-2021)

HOE GAAT HET NOG MET DE VOGELS?

Wetenschappers van de Royal Society for the Protection of Birds, BirdLife International en het Tsjechisch Instituut voor Ornithologie onderzochten 378 van de 445 inheemse, Europese broedvogelsoorten. Uit die studie blijkt dat het aantal vogels tussen 1980 en 2017 afnam met 17 tot 19 % of met zo'n 560 tot 620 miljoen vogels. Zeer opvallend is de zeer grote achteruitgang van een klein aandeel soorten van onze meest voorkomende broedvogels zoals de huismus waarvan sinds 1980 50% van zijn populatie verloren is gegaan of in totaal 247 miljoen vogels. Andere verliezers zijn de ringmus (een verlies van 30 miljoen vogels), de gele kwikstaart (min 97 miljoen), de spreeuw (min 75 miljoen) en de veldleeuwerik (min 68 miljoen), allemaal het slachtoffer van de intensivering van de landbouw.
Link naar het artikel: https://onlinelibrary.wiley.com/doi/epdf/10.1002/ece3.8282

Huismus © Rik Desmet

In oktober publiceerde BirdLife International de nieuwe Europese Rode Lijst voor Vogels. Die lijst beoordeelt het regionale risico op uitsterven van 544 vogelsoorten in meer dan 50 landen en gebieden in Europa. Elke soort wordt ingedeeld in één van de zes categorieën, van 'momenteel niet bedreigd' tot '(regionaal) uitgestorven'. De vorige editie verscheen in 2015. Maar liefst één op drie soorten ging de afgelopen decennia achteruit.
Van de 544 soorten staan er 71 (13%) in de categorieën 'ernstig bedreigd', 'bedreigd' of 'kwetsbaar'. Nog eens 35 soorten (6%) zijn 'bijna bedreigd' en zijn dus op weg om op de Rode lijst te belanden. Naast soorten met een zeer beperkt voorkomen zijn er een ook aantal wijdverbreide soorten op de Rode Lijst terechtgekomen. Lichtpuntjes zijn de vooruitgang van rode wouw, die ook af en toe in Vlaanderen tot broeden komt en daarnaast verloren de zilvermeeuw, ijsvogel en blauwe kiekendief hun rode lijststatus.

(Natuurpuntbericht, 14-10-2021)

Link naar het rapport: https://www.birdlife.org/wp-con-

tent/uploads/2021/10/BirdLife-European-Red-List-of-Birds-2021.pdf

In België is de ook de ooievaar een lichtpuntje. De laatste jaren neemt de Belgische broedpopulatie van ooievaar toe met in 2021 een voorlopig nieuw record van 196 broedparen. Van die paren was 80% in Vlaanderen te vinden met voor onze streek ook vijf broedkoppels in de Brielmeeersen van Deinze. Na het uitsterven op het einde van de 19de eeuw werden er in de tweede helft van 20ste eeuw op enkele plaatsen zoals het Zwin introductieprojecten gestart waarbij ooievaars in de natuur werden vrijgelaten. De aanvankelijke trage toename versnelde in de voorbije twintig jaar Behalve een stijging van het aantal paren verspreidde de ooivaar zich over België.
Een aanzienlijk deel van de nesten in 2021 leverde geen uitgevlogen jongen op, omdat er geen eieren werden gelegd of omdat de kuikens voortijdig stierven. Op een totaal van 163 onderzochte paren broedde (maar) 58% met succes met in totaal minstens 234 uitgevlogen jongen. Ook in Deinze brachten de vijf koppels maar twee jongen groot.
Het lage broedsucces is mogelijk te verklaren doordat zich de voorbije jaren veel nieuwe ooievaarsparen hebben gevestigd. Het gaat daarbij om jonge vogels, met weinig of geen ervaring als broedvogel, en daardoor een grote kans op mislukking. Uiteraard speelden ook de weersomstandigheden dit jaar een rol. Er is echter vermoedelijk meer aan de hand en het lage broedsucces bij ooievaars zou mogelijk een gevolg zijn van de slechte staat van onze plattelandsnatuur. In andere delen van Europa is het broedsucces groter.
Een ooievaar die als jong geringd werd in het Zwin stak helemaal de Sahara over om na 6000 km in Mali te belanden waar het jammer genoeg aan zijn einde kwam. Ook in Deinze worden de jongen geringd. Zo werd een jong dat geringd werd in juni 2010 in 2012, 2013 en 2014 elke januari weer gezien in Spanje.
(Natuurpuntbericht, 19-11-2021, VRT-Nieuws 5-11-2021, met dank aan Etienne Colpaert voor de gegevens van de Brielmeersen in Deinze)

TZWIEN DEUR DE CONTAINER JOAGEN'

'Tzwien deur de beeëten joagen'(*) was in de Grote Dialecttest van Vlaanderen de favoriete dialectuitdrukking. Als variant kan daar nu misschien de uitdrukking 't zwien door de container joagen' bijkomen want na een onderbreking van drie jaar kunnen weer 'varkensonderdelen' naar Zuid-Korea verscheept worden. Landbouwminister Clarinval kon trots aankondigen dat datgene waar Europese consumenten hun neus voor ophalen – buiken, poten, koppen, oren … van varkens – nu op weg is is Zuid-Korea dat daar een hogere prijs voor betaalt dan wanneer dat vlees als petfood zou verwerkt worden. Terwijl varkensboeren met verlies werken is dat een sterk staaltje van niet-duurzame handel. België exporteert tweederde van de varkensvleesproductie, de mest en bijhorende stikstof blijven netjes hier met alle gevolgen van dien. In de periode 2016-2019 werd er geen vooruitgang geboekt voor de kwaliteit van het Vlaamse grondwater. Iets minder dan 20% van de meetpunten blijft kampen met overschrijding van de nitraatnorm.
(De Morgen, 8-9-2021, Vilt Nieuwsbrief, 28-09-2021 en Europees rapport https://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52021DC1000&from=EN)
(* vertaling voor de niet-West-Vlamingen: een feestje bouwen)

LEDENAANTAL BLIJFT STIJGEN

In oktober 2021 telde Natuurpunt 129 708 leden, een stijging met vijf procent op een jaar. Tien jaar geleden bedroeg het aantal leden iets meer dan 87 000.

EIKENPROCESSIERUPS

Nachtvlinders mogen dan tegenwoordig populair zijn, de eikenprocessierups is dat iets minder omdat de haren van de rups voor serieuze gezondheidsproblemen kunnen zorgen. In de provincie Antwerpen werd in 2020 een nestkastenproject project opgezet op locaties waar de eikenprocessierups voor problemen zorgt. Op basis van het aantal getelde mezenjongen, concludeert de provincie dat de vogeltjes al zowat 450 000 rupsen en andere insecten verorberden. Op controlelocaties waar geen nestkasten werden gehangen, troffen de onderzoekers opvallend meer en grotere rupsennesten aan. Dit experiment kadert in een Europees LIFE Eikenprocessierups-project. Een ander luik van dit project is de herintroductie van de zeldzame grote poppenroven.
(https://eikenprocessierups.life/)

C'EST ARRIVÉ PRÈS DE CHEZ VOUS

In het najaar van 2019 stelde de milieu-inspectie vast dat het opvullen van het koelwaterbekken van de oude elektriciteitscentrale in Ruien illegaal gebeurde. Het openbaar ministerie bracht de zaak voor de rechtbank in Oudenaarde. In het vonnis staat: "De beklaagde heeft gepoogd de correcte visie van de omgevingsinspectie, ondersteund door de afdeling Gebiedsontwikkeling, omgevingsplanning en -projecten (voorheen de afdeling Milieuvergun-

ningen) onderuit te halen door via bevriende contacten op kabinets- en politiek niveau hun eigen standpunt te laten bevestigen." Opvallend is dit dossier is dat minister Zuhal Demir positie koos tegen haar eigen milieu-inspectie.
Deze manier van werken bevestigt een Pano-reportage waarin enkele milieu-inspecteurs anoniem klaagden over de politieke tegenwerking die ze ervaren bij het uitoefenen van hun job. Daar komt bij dat de parketten over onvoldoende personeel beschikken, laat staan over voldoende gespecialiseerde milieumagistraten. Milieucriminaliteit wordt in Vlaanderen bijgevolg vaak administratief afgehandeld of overtredingen worden gewoon geseponeerd. Slechts zelden vraagt het openbaar ministerie de doorverwijzing naar de rechtbank zoals hier wel gebeurde.
De rechtbank legde de projectontwikkelaar (van burgemeester Willequet) op 9-2-2021 een boete van 400 000 euro op met de verplichting om de aangevoerde grond opnieuw te verwijderen. Na beroep werd de boete teruggebracht tot 240 000 euro. Binnen de tien maanden moet alles hersteld worden in de oorspronkelijke toestand en de gronden mogen ook vijf jaar niet gebruikt worden.
(nieuwssite Apache, 5-10-2021; Het Nieuwsblad, 15-10-2021)

EEN REE IS GEEN HERT

Zopas verscheen het boek 'de hertenman'. Jammer genoeg vond uitgeverij Kosmos het nodig om de oorspronkelijke titel 'l'homme chevreuil' zo te vertalen. Wat is er mis met de titel 'reeënman', niet spectaculair genoeg? Het helpt alvast niet om het misverstand dat een ree een jong hert zou zijn uit de wereld te helpen. Dat dat nog nodig is bewijzen boekbesprekingen op Internet waarbij je leest dat Delorme bij een familie 'herten' ging wonen ...
Het boek geeft het verslag van Geoffroy Delorme die als twintiger zeven jaar overleeft in een groot bos in Normandië Hij doet dat zonder vaste hut, slaapzak of ander materiaal. Slechts af en toe is er een bezoek aan de bewoonde wereld om wat noodproviand op te slaan en de batterijen van het fototoestel op te laden maar zelfs dat valt uiteindelijk volledig weg en is het overleven op planten en bladeren, vruchten en allerlei noten.
Wie wil meesurfen op de hype van de bushcraftrage zal in dit boek ofwel zijn gading vinden ofwel inzien dat wat her en der verkocht wordt als 'overlevingsactiviteit' rondduit belachelijk is. Zelf vind ik het boek veel interessanter wegens de inkijk die het geeft in de biologie van reeën. Zonder zich op te dringen wint Geoffroy Delorme het vertrouwen (én vriendschap!) van een aantal reeën en dat zorgt voor een schat aan informatie over de biologie van dit dier dat ook bij ons meer een meer te zien is. Soms stelt hem dat voor moeilijke keuzes, zoals wanneer hij er getuige van is hoe een vos een reekalf aanvalt, ingrijpen of niet? Omdat hij het vertrouwen van de reeën wint kan hij hen zelfs aanleren om de gevaren van jacht beter in te schatten. Zo leert hij hen om, als de jagers er aankomen, naar een jachtvrij Natura-2000 gebied te vluchten. Je krijgt met het boek ook inzicht in het territoriumgedrag van reeën en hoe jonge reeën hun plaatsje moeten zoeken. Zo staan we er vaak niet bij stil dat het kappen van zelfs een klein stukje bos er voor kan zorgen dat een moeizaam tot stand gekomen territoriumverdeling volledig verstoord wordt met alle gevolgen van dien voor de zwakkere dieren.

Ree © Rik Desmet

ZELFVERDEDIGING?

Op 20 november werd er in de Ariège, in de Franse Pyreneeën een jager door een berin verwond waarna de berin, die haar jongen verdedigde, gedood werd. De verontwaardiging over het feit dat een mens door een dier gekwetst werd, was groot wat eigenlijk hypocriet is: jagers mogen wel dieren afschieten maar dieren mogen niet aan mensen raken? Het onderzoek loopt nog maar de kans is groot dat de jacht gebeurde in een gebied waar dat verboden was.
Het feit leidde nog maar eens tot verhitte discussies over het samenleven van grote carnivoren en mensen en waren er mensen, met daarbij ook de jagers, die de beren weg wilden. Dat standpunt van de jagers is opmerkelijk want daar waar dit de eerste keer in 25 jaar was dat een beer een mens verwondde, worden er in Frankrijk jaarlijks veel meer mensen zwaar gekwetst of gedood bij jachtincidenten. Zo viel er op 28 november nog maar eens een dode bij een jachtongeval. Samenleven met jacht is on-

mogelijk dus weg er mee?
De vele jachtongevallen leiden er toe dat er in Frankrijk een discussie op gang gekomen is over de vraag of het niet beter zou zijn om de jacht in het weekend en de schoolvakanties te verbieden, het zijn immers jammer genoeg niet enkel de jagers zelf die betrokken zijn bij de jachtongevallen maar evengoed toevallige passanten.

KIEVIT VERKOZEN TOT 'VOGEL VAN HET JAAR 2022'

De kievit is vogel van het jaar 2022. In de jaarlijkse verkiezing van Vogelbescherming Vlaanderen haalde de gekuifde akker- en weidevogel het met een ruime voorsprong op de veldleeuwerik en de patrijs.
Tussen 15 oktober en 15 november brachten 2.612 mensen hun stem uit via de website www.vogelvanhetjaar.be. De kievit kaapte afgetekend de eerste plaats weg. De kievit kreeg 679 stemmen (of 26 procent) achter zijn naam. Het is de eerste keer dat de winnaar van deze verkiezing meer dan een kwart van de stemmen behaalde. De veldleeuwerik werd met 339 stemmen (13 procent) tweede en de patrijs eindigde met 262 stemmen (10 procent) derde. Allemaal soorten die een zware rugzak met zich meedragen, stipt Vogelbescherming Vlaanderen aan. In 2022 zal de organisatie de akker- en weidevogels - en vooral de kievit - extra onder haar hoede nemen.
De laatste populatieschatting voor de kievit in 2000-2002 maakte gewag van 14.000 tot 20.000 broedparen. Daarmee leek de soort op dat ogenblik beter stand te houden ten opzichte van begin de jaren '80 (12.000-15.000 paren). Maar het tij is inmiddels helemaal gekeerd. De resultaten van het project 'Algemene Broedvogels' van het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek (INBO) wijzen op een afname van 59 procent over de periode 2007-2018. Met dat cijfer scoort de kievit slechter dan de grutto en de wulp.
Wellicht zijn er regionale verschillen, waarbij de kievit het relatief iets beter doet in de polders en minder goed in de akkergebieden in het Vlaamse binnenland. Vogelbescherming Vlaanderen wijt de terugval vooral aan de combinatie van langdurige droogteperiodes en te lage waterpeilen die niet afgestemd zijn op de traditionele noden van weidevogels. Op Europees niveau nam de soort met 55 procent af tussen 1980 en 2016. De intensivering van landbouwpraktijken wordt gezien als de belangrijkste oorzaak van deze afname, vaak in combinatie met een toegenomen predatie.
(Het Nieuwsblad, 15-12-2021)

HOER OF POOIER?

OOp 30-11-2021 uitten de boeren hun ongenoegen over het uitblijven van een juridisch kader rond de stikstof in Vlaanderen. Stikstof is funest voor de natuurwaarden en wat betreft stikstofuitstoot staat Vlaanderen al jaren onbetwist aan de top. Een groot deel van die stikstof komt van de landbouw. Veeteelt en gebruik van kunst- en gewone mest leveren de belangrijkste bijdragen van de landbouw aan de stikstofvervuiling.
Eerder dit jaar sprak de Raad voor Vergunningsbetwistingen het zogenaamde 'stikstofarrest' uit. Daarbij vernietigde die Raad de vergunning voor de uitbreiding van een megastal. Er kon niet aangetoond worden dat de bijkomende uitstoot van stikstof ten gevolge van deze uitbreiding geen negatieve gevolgen zou hebben voor de nabijgelegen natuurgebieden.
Bij de betoging kreeg, twintig jaar na Vera Dua, Zuhal Demir nu ook de weinig benijdenswaardige eer om als (groene) hoer bestempeld te worden. Terwijl haar voorgangers uitblonken in het niets doen – als ik niet kijk heb ik het niet gezien – wil zij het probleem wél te gronde aanpakken.
In een opmerkelijke bijdrage op facebook reageerde de minister op de betoging. Ze trok daarbij fel van leer, niet tegen de boeren maar tegen de Boerenbond, waar, in tegenstelling tot het ABS, de geesten blijkbaar maar niet willen rijpen. De Boerenbond heeft in de landbouw dan ook grote financiële belangen, en daarbij komt de kleine boer niet op de eerste plaats. We citeren: "Een miljardenbedrijf wiens verdienmodel gebaseerd is op industriële, grootschalige en intensieve landbouw, kan toch onmogelijk blijven stellen dat ze alle boeren verdedigt en vertegenwoordigt. De strategische participaties en beleggingen van de organisatie leverden haar vorig jaar 281 miljoen winst op. En dat terwijl vele individuele landbouwers veelal een financiële molensteen extra rond hun nek kregen. Wat een contrast."

MEANDER #1
jaargang 20 | januari-februari-maart 2022
afgiftekantoor Gent X - erkenning P203773
driemaandelijks tijdschrift van vzw Natuurpunt Vlaamse Ardennen *plus*
bpost
PB-PP
BELGIE(N) - BELGIQUE

Vlaamse Ardennensap

Natuurpunt lanceert voor het 3de jaar op rij een verkoop van appelsap ten voordele van meer natuur in de Vlaamse Ardennen. De appels zijn geplukt in hoogstamboomgaarden in de Vlaamse Ardennen. Boomgaarden van particuliere eigenaars die vrijwillig een deel van hun oogst aan Natuurpunt schenken. Het gaat vaak om oudere boomgaarden die minder productief zijn en daardoor dreigen te verdwijnen. Via de samenwerking wil Natuurpunt de boomgaarden een tweede leven geven en ze in standhouden.

Het sap is te koop bij lokale vrijwilligers van Natuurpunt. Het kost 2,85 euro voor 1 liter (incl. 0,25 euro leeggoed) of 20 euro voor 6 liter (incl. 4,5 euro leeggoed).

Het Vlaamse Ardennensap kan besteld worden bij Nicole en Paul De Temmerman, Tonnestraat 2, Horebeke, tel. Nicole: 0485 17 92 07 of tel. Paul: 0471 38 17 14, e-mailadres: paul.de.temmerman@telenet.be.

Het sap is ook beschikbaar bij Boerkoos, Rijksweg 32 in Nukerke (supermarkt, streekproducten, biowinkel).

De opbrengst gaat integraal naar de bescherming van de natuur in de Vlaamse Ardennen.

Vlaamse Ardennendag maandag 18 april 2022

Als vanouds organiseert *Natuurpunt Vlaamse Ardennen plus* opnieuw een **Vlaamse Ardennendag**. Het wordt opnieuw een ontmoetingsmoment voor iedereen die de natuur en het landschap van de Vlaamse Ardennen een warm hart toedraagt en de streek wil ontdekken. Er zijn voor- en namiddagexcursies voor groepen doorheen een tiental bos- en natuurgebieden. Deze groepen komen 's middags samen in de parochiezaal te Louise-Marie waar een ploeg van Natuurpunt Ronse klaar zal staan om de catering te verzorgen.

Voor wie liever individueel of in beperkt gezelschap op stap gaat, zijn er twee begeleide namiddagwandelingen voorzien.

- **Voorjaarswandeling in het Hotondbos te Zulzeke**
- **Voorjaarswandeling in het Muziekbos**

Voor deze excursies vanaf de Hotondmolen en het Muziekbos is een inschrijving vereist (zie activiteitenkalender).

Aansluitend op de wandeling in het Muziekbos kan je ook nog deelnemen aan de **kaas- en wijnavond** in de parochiezaal van Louis-Marie. Op die manier steun je ook de reservatenwerking van Natuurpunt Ronse. Let op, de wandelingen en kaasavond kunnen afzonderlijk geboekt worden. Iedereen is welkom! Gelieve wel vooraf in te schrijven via johan.glibert@gmail.com, 0477 51 94 19

Reserveer alvast **maandag 18 april 2022** in jouw agenda.

v.u. Dirk Criel, Zottegemstraat 2, 9688 Maarkedal - T. 055 45 66 10